

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОРПОРАТИВНИЙ ОБЛІК
ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ
ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ»**

Харків
2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОРПОРАТИВНИЙ ОБЛІК
ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ
ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ»**

для студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Бізнес-адміністрування»
денної форми навчання

Харків
2019

Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Корпоративний облік та фінансовий аналіз для менеджерів» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» денної форми навчання / уклад. Г. І. Базецька. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 137 с.

У к л а д а ч Г. І. Базецька

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 15.01.2019 р.)*

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ПОРАДИ

Навчальна дисципліна «Корпоративний облік та фінансовий аналіз для менеджерів» є логічним продовженням циклу дисциплін, у результаті вивчення яких у студентів формуються основи економічних знань про діяльність вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання, яка повинна бути оцінена за певними критеріями. Саме облік та звітність дають відповіді на те, які проблеми заважають економічним суб'єктам діяти найбільш ефективно, підвищувати конкурентоспроможність та досягати високих фінансових результатів. Визначення показників за різними напрямками роботи підприємства дає змогу не тільки самому господарюючому суб'єкту приділяти більше уваги тій чи іншій сфері діяльності, а й скомпонувати необхідну фінансову інформацію щодо свого функціонування для іноземних партнерів.

Курс складається з двох розділів. Перший розглядає особливості застосування корпоративного обліку в світі та Україні, проблеми переходу українських суб'єктів господарювання на міжнародні стандарти у процесі складання фінансової звітності. Другий присвячений дослідженню методики розрахунку та аналізу показників на основі фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності, які у подальшому будуть включені до корпоративної звітності та дадуть змогу заінтересованим учасникам ринку встановити доцільність співпраці з тією чи іншою корпорацією. На практичні заняття виносяться чотирнадцять тем, які узагальнюють головні питання курсу. Наприкінці надані питання для заліку.

Кращій підготовці до занять і більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу сприяє виконання завдань для самостійної роботи: формулювання відповідей на питання теоретичні й тестові для самоконтролю, розв'язання практичних завдань, опрацювання рекомендованої літератури.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1. Сучасні аспекти корпоративного обліку

План

1. Сутність корпоративного обліку.
2. Комплекс завдань корпоративного обліку.
3. Система корпоративного обліку.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття «корпорація».
2. Сутність корпоративного обліку.
3. Етапи становлення та розвитку корпоративного обліку та звітності.
4. Основні напрями розвитку корпоративного обліку.
5. Облікове забезпечення фінансово-інвестиційної діяльності та моделювання бізнес-процесів.
6. Облікове відображення конфлікту інтересів між основними агентськими групами.
7. Облікові технології для підтримки та зростання інвестиційної привабливості корпорації.
8. Структурні елементи фінансового обліку як підсистеми корпоративного обліку.
9. Структурні елементи управлінського обліку як підсистеми корпоративного обліку.
10. Структурні елементи стратегічного обліку як підсистеми корпоративного обліку.
11. Опишіть процес застосування МСФЗ в Україні.

12. Які суб'єкти господарювання повинні застосовувати МСФЗ?

13. У чому полягає різниця між Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та МСФЗ?

14. Що містять МСФЗ?

15. Хто заінтересований у застосуванні МСФЗ і чому?

Практичне завдання

Охарактеризуйте такі структурні елементи МСФЗ:

- Концептуальну основу фінансової звітності (документ, який описує загальні вимоги до якісних характеристик фінансової інформації та основні облікові концепції, що дозволяють скласти звітність МСФЗ);

- 17 Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ, англ. – IFRS);

- 28 Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО, англ. – IAS; це назва старих, але чинних стандартів, виданих до 2001 р., коли відбулася реорганізація ради IASB);

- МСФЗ для малих та середніх підприємств (IFRS for SMEs); інтерпретації (роз'яснення) (нові IFRIC і старі SIC).

Тестові питання

1. Стандарт обліку означає:

а) комплекс документально оформлених правил ведення обліку;

б) цифровий запис документально оформлених вимог ведення обліку;

в) статистичний номератор оформлених документів ведення обліку;

г) систему документів з обліку, які дозволяють вчасно сформувані і подати звітність за МСФЗ.

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності – це:

а) стандарти, що затверджуються Міжнародною радою з бухгалтерських стандартів (IASB), штаб-квартира якої розташована у м. Берлін;

б) стандарти, що затверджуються Міжнародною радою з бухгалтерських стандартів (IASB), штаб-квартира якої розташована у м. Лондон;

в) стандарти, що затверджуються Міжнародною радою з бухгалтерських стандартів (IASB), штаб-квартира якої розташована у м. Париж;

г) стандарти, що видає Міжнародна рада з бухгалтерських стандартів (IASB), штаб-квартира якої розташована у США.

3. Концептуальна основа фінансової звітності:

а) може входити і не входити до складу МСФЗ;

б) входить до складу МСФЗ;

в) не входить до складу МСФЗ;

г) серед зазначеного немає правильної відповіді.

4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 має назву:

а) заангажована фінансова звітність;

б) консолідована фінансова звітність;

в) материнська фінансова звітність;

г) фінансова звітність.

5. Вкажіть, чи домінує МСФЗ над законодавчими актами, що регулюють складання фінансової звітності у тій чи іншій країні:

а) так;

б) ні;

в) інколи;

г) домінує над законами.

6. Метою розробки Концептуальної основи фінансової звітності є:

а) необхідність формування загальних аспектів щодо розробки та перегляду міжнародних стандартів для зменшення кількості різних облікових трактувань;

б) розрахунок внесків від мультинаціональних компаній, фінансових установ, бухгалтерських фірм та інших організацій;

в) ведення обліку і розрахунків між країнами;

г) формування законів, програм, нормативів, сумісних із міжнародними стандартами, для усіх країн світу.

7. *Для ефективного запровадження і функціонування МСФЗ в Україні необхідно:*

а) організувати належну підготовку самої звітності за типовими формами національних стандартів;

б) створити тільки великі компанії, об'єднавши усі малі і середні підприємства;

в) залучити закордонних інвесторів і не реєструвати проінвестовані компанії у нашій країні;

г) сформувати реальний механізм контролю за дотриманням МСФЗ.

8. *Вкажіть на існування в Україні спеціальності і посади бухгалтера (магістра) з обліку МСФЗ:*

а) існує з 2018 р.;

б) існує з 2017 р.;

в) існує з 2016 р.;

г) не існує.

9. *Великі підприємства, які зареєстровані та функціонують у нашій країні, зобов'язані подавати фінансову звітність за МСФЗ з:*

а) 2013 р.;

б) 2018 р.;

в) 2012 р.;

г) 2015 р.

10. *Зазначте, чи сплачують банки, кредитні союзи, що здійснюють діяльність в Україні, податок на МСФЗ:*

а) так, у розмірі 0,7 % від річного прибутку підприємства;

б) так, у розмірі 0,8 % від річного прибутку підприємства;

в) так, у розмірі 0,9 % від річного прибутку підприємства;

г) правильна відповідь серед наведених відсутня.

Список рекомендованої літератури

Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України 05.10.2017 р. № 2164-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ): Міжнародний документ від 01.01.2012 р. із коригуванням від 12.03.2013 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_010

Агеева О. А., Ребизова А. Л. Международные стандарты финансовой отчетности: учеб. для вузов. Москва: Юрайт, 2013. 447 с.

Башкова Д. О. Використання креативних методів обліку при складанні корпоративної звітності. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 241–245.

Верига Ю. А. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2012. 216 с.

Задохайло Д.В., Кібенко О.Р., Назарова Г.В. Корпоративне управління: навч. посіб. Харків: Еспада, 2003. 688 с.

Костюченко В. М. Консолідована звітність: міжнародний досвід та практика України: навч.-практ. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 528 с.

Мальська М. Л., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Корпоративне управління: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2012. 360 с.

Сергійчук С. І. Корпоративне управління: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2016. 228 с.

Яремко І. Й. Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб. / за наук. ред. Б.М. Шевчика, Г. І. Башнянина. Львів: Новий світ 2000, 2011. 352 с.

Методичні поради

Корпоративний облік – це система збору, узагальнення, аналізу та подання економічної інформації, яка адаптована пере-

важно до реальних потреб власників корпорації, призначена адекватно відобразити бізнес-процеси, поточний стан і перспективи його розвитку, а також є індикатором рівня збігу інтересів або порушення прав власників і менеджменту, дієвим механізмом діагностики та попередження фактів корпоративного шахрайства. Саме тому при вивченні питання щодо сутності корпоративного обліку необхідно дослідити різні етапи становлення та розвитку корпоративного обліку та звітності у світі та Україні.

При вивченні другого питання, враховуючи, що корпоративний облік є досить складною системою з цілим комплексом завдань, слід приділити увагу обліковому забезпеченню фінансово-інвестиційної діяльності у процесі моделювання бізнес-процесів, обліковому відображенню конфлікту інтересів між основними підрозділами корпорації, а також сучасним обліковим технологіям, які дозволяють підвищувати рівень конкурентоспроможності корпорацій.

Система корпоративного обліку та звітності, що відповідає цілям сучасного корпоративного управління, забезпечує реалізацію прав і інтересів різних груп користувачів, пов'язаних з функціонуванням корпорації. Якісна корпоративна звітність сприяє залученню капіталу, а прийняття управлінських рішень з питань власності дозволяє уникнути конфлікту між агентськими групами, тому належить обов'язково розглянути структурні елементи трьох складових підсистем корпоративного обліку: фінансового, управлінського та стратегічного.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 2–3

Тема 2. Сутність та принципи застосування корпоративної звітності

План

1. Еволюція моделей корпоративного управління та їх вплив на розвиток обліку та звітності.
2. Поняття корпоративної звітності.
3. Принципи корпоративної звітності.
4. Користувачі корпоративної звітності.
5. Принципи складання фінансової звітності суб'єктів господарювання в Україні із застосуванням МСФЗ та її використання для цілей фінансового аналізу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте відомі моделі корпоративного управління.
2. Які системи обліку та звітності сформувалися під впливом моделей корпоративного управління?
3. Що таке корпоративна звітність?
4. Структура корпоративної звітності.
5. Рівні моделі корпоративної звітності.
6. Принципи підготовки корпоративної звітності.
7. Дайте характеристику принципів, що визначають зміст корпоративної звітності.
8. Сформулюйте принципи, що визначають якість корпоративної звітності.
9. Опишіть користувачів корпоративної звітності.
10. У чому розбіжності інформаційних інтересів користувачів «вертикального» та «горизонтального» рівнів?
11. Які форми фінансової звітності із застосуванням МСФЗ складають та використовують суб'єкти господарювання в Україні?

Практичні завдання

1. Охарактеризуйте наведені елементи корпоративної звітності, заповнюючи таблицю.

Таблиця 1 – Характеристика корпоративної звітності підприємства

Склад та елементи звітності	Характеристика показників
1. Фінансовий стан та результати діяльності	
1.1 Фінансовий стан діяльності компанії	
1.2 Фінансові результати	
1.3 Рух грошових коштів	
1.4 Рух елементів власного капіталу	
2. Податки та статичні показники	
2.1 Податки та платежі	
2.2 Статистичні дані про роботу компанії:	
2.2.1 Статистика зовнішньої торгівлі	
2.2.2 Статистика внутрішньої торгівлі	
2.2.3 Статистика кількості інвестицій та інновацій	
2.2.4 Статистика наявності і руху основних засобів	
2.2.5 Статистика наявності і руху оборотних засобів	
3. Соціальна та екологічна відповідальність	
3.1 Соціальний розвиток та соціальні інвестиції:	
3.1.1 Організація праці	
3.1.2 Права людини	
3.1.3 Соціальні інвестиції	
3.2 Екологічна відповідальність компанії:	
3.2.1 Екологічна культура виробничих процесів	
3.2.2 Природоохоронна діяльність	
4. Економічні показники діяльності	
5. Примітки до корпоративної звітності	

2. На основі наведених нижче вихідних даних заповніть баланс та звіт про фінансові результати.

Таблиця 2 – Вихідні дані для заповнення активу балансу

Стаття балансу	На початок періоду	На кінець періоду
нематеріальні активи (первісна вартість)	498	292
незавершені капітальні інвестиції	25	28
основні засоби (первісна вартість)	3948	4682
інвестиційна нерухомість (первісна вартість)	45	59
довгострокова дебіторська заборгованість	17	21
інші необоротні активи	5	8
виробничі запаси	10	259
незавершене виробництво	5198	11247
готова продукція	258	219
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (первісна вартість)	13759	20868
дебіторська заборгованість за розрахунками:		
за виданими авансами	264	289
з бюджетом	215	0
інша поточна дебіторська заборгованість	64	71
поточні фінансові інвестиції	15	19
готівка	3	5
рахунки в банках	13829	12627
витрати майбутніх періодів	11	17
інші оборотні активи	2	80

Нематеріальні активи підприємства складають комп'ютерні програми, які були придбані у звітному році (амортизація нараховується перший рік).

Основні засоби підприємства також були придбані у звітному році (перший рік нарахування амортизації) і за своєю вартістю розподіляються наступним чином:

56% від первісної вартості складають комп'ютери (корисний строк використання 5 років);

28% від первісної вартості – транспортні засоби (корисний строк використання 7 років);

16% від первісної вартості – засоби зчитування та друку інформації (корисний термін використання 4 роки).

Інвестиційну нерухомість підприємства складають основні засоби, які використовуються виключно з метою отримання орендних платежів (тільки від операційної оренди, тобто тимчасової, без передачі права власності чи здавання в оренду на переважну частину можливого строку корисного використання таких об'єктів). Ці об'єкти були придбані підприємством також у звітному році на початку звітної періоду та мають термін корисної експлуатації 7 років.

Амортизація нараховується прямолінійним методом.

Таблиця 3 – Вихідні дані для заповнення пасиву балансу

Стаття балансу	На початок періоду, % до валюти балансу	На кінець періоду, % до валюти балансу
zareestrovaniy (payoviy) kapital	9,8	8,6
rezervniy kapital	1,1	0,9
nerozpodilennyi przybutok	8,9	2,3
dogostrokovi kredyty bankiv	6,4	7,6
inni dogostrokovi zobov'язannya	0,2	0,8
korotkostrokovi kredyty bankiv	12,6	13,2
potochna kreditors'ka zaborhovanist':		
za dogostrokovimi zobov'язаннями	0,8	1,2
za tovari, roboty, poslugy	58,4	62,7
za rozrahunkami z byudzhetoм	0,5	0,9
za rozrahunkami zi straxuvannya	0,2	0,3
za rozrahunkami z oplati praci	0,8	1,1
inni potochni zobov'язannya	0,3	0,4

Таблиця 4 – Вихідні дані для заповнення форми 2

Стаття	На кінець періоду	На початок періоду
чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	163354	144926
собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	122544	106865
інші операційні доходи	1171	654
адміністративні витрати	36907	27874
витрати на збут	1223	195
інші операційні витрати	2010	11503
дохід від участі в капіталі	2	1
інші фінансові доходи	107	95
фінансові витрати	841	264

Таблиця 5 – Баланс підприємства (актив)

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		

Продовження табл. 5

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховання	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		

Продовження табл. 5

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		

Таблиця 5 – Баланс підприємства (пасив)

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		

Продовження табл. 5

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		
резерв незароблених премій	1533		
інші страхові резерви	1534		
Інвестиційні контракти	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595		

Продовження табл. 5

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610		
за товари, роботи, послуги	1615		
за розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		
за одержаними авансами	1635		
за розрахунками з учасниками із внутрішніх розрахунків	1640		
за страховою діяльністю	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900		

Таблиця 6 – Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090		
Валовий: збиток	2095		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120		
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		
Адміністративні витрати	2130		

Продовження табл. 6

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		

Тестові питання

1. *Англо-американська модель корпоративного управління характеризується такими рисами:*

а) широке представництво індивідуальних і незалежних акціонерів (аутсайдерів); значний вплив ринку фіктивного капіталу; наявність інвестиційних і комерційних банків; чітко розроблена законодавча база;

б) ключова роль банків; структура управління на основі контактів банків і корпорацій;

в) акцент на міжкорпоративному, банківському контролі і представництві; законодавство підтримує «кейрецу» (групи корпорацій, об'єднаних спільним володінням позиковими коштами й власним капіталом);

г) усі характеристики, наведені вище, є правильними.

2. *Західноєвропейська модель корпоративного управління характеризується такими рисами:*

а) широке представництво індивідуальних і незалежних акціонерів (аутсайдерів); значний вплив ринку фіктивного капіталу; наявність інвестиційних і комерційних банків; чітко розроблена законодавча база;

б) ключова роль банків; структура управління на основі контактів банків і корпорацій;

в) акцент на міжкорпоративному, банківському контролі і представництві; законодавство підтримує «кейрецу» (групи корпорацій, об'єднаних спільним володінням позиковими коштами й власним капіталом);

г) усі характеристики, наведені вище, є правильними.

3. *Японська модель корпоративного управління характеризується такими рисами:*

а) широке представництво індивідуальних і незалежних акціонерів (аутсайдерів); значний вплив ринку фіктивного капіталу; наявність інвестиційних і комерційних банків; чітко розроблена законодавча база;

б) ключова роль банків; структура управління на основі контактів банків і корпорацій;

в) акцент на міжкорпоративному, банківському контролі і представництві; законодавство підтримує «кейрецу» (групи корпорацій, об'єднаних спільним володінням позиковими коштами й власним капіталом);

г) усі характеристики, наведені вище, є правильними.

4. Основними завданнями корпоративної звітності є:

а) формування доречної й достовірної інформації про фінансово-господарську діяльність компанії;

б) захист власності й економічних інтересів осіб (фізичних й юридичних), що вклали капітал у компанію;

в) організація інформаційного супроводу механізму ринкових відносин для саморегуляції ділової активності суб'єктів ринку;

г) усі надані відповіді є правильними.

5. Концепціями корпоративної звітності є:

а) оптимізація капіталу;

б) нарощення капіталу;

в) біржова;

г) фондова;

д) всі відповіді є правильними.

6. До принципів, що визначають зміст корпоративної звітності, належать:

а) суттєвість, залучення заінтересованих осіб, повнота, контекст стійкого розвитку;

б) збалансованість, порівнянність, точність, своєчасність, доречність, ясність, достовірність;

в) обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність;

г) усі надані відповіді є правильними.

7. До принципів, що визначають якість корпоративної звітності, належать:

а) суттєвість, залучення заінтересованих осіб, повнота, контекст стійкого розвитку;

б) збалансованість, порівнянність, точність, своєчасність, доречність, ясність, достовірність;

в) обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність;

г) усі надані відповіді є правильними.

8. Елементами корпоративної звітності є:

а) активи, капітал, зобов'язання, доходи, витрати, показники реалізації стратегії корпорації;

б) активи, капітал, зобов'язання, доходи, витрати, гудвіл, частка меншості, показники реалізації стратегії корпорації;

в) облікова політика та її зміни;

г) доходи й витрати зі звичайних видів діяльності.

9. До користувачів інформації з «вертикалі» відносять:

а) податкові органи;

б) державні органи влади;

в) акціонерів;

г) аудиторські фірми.

10. До користувачів інформації з «горизонталі» відносять:

а) біржі;

б) дочірні компанії;

в) конкурентів;

г) ділових партнерів.

Список рекомендованої літератури

Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України 05.10.2017 р. № 2164-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ): Міжнародний документ від 01.01.2012 р. із коригуванням від 12.03.2013 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_010

Агеева О. А., Ребизова А. Л. Международные стандарты финансовой отчетности: учеб. для вузов. Москва: Юрайт, 2013. 447 с.

Башкова Д. О. Використання креативних методів обліку при складанні корпоративної звітності. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 241–245.

Верига Ю. А. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2012. 216 с.

Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В. Корпоративне управління: навч. посіб. Харків: Еспада, 2003. 688 с.

Костюченко В. М. Консолідована звітність: міжнародний досвід та практика України: навч.-практ. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 528 с.

Мальська М. Л., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Корпоративне управління: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2012. 360 с.

Сергійчук С. І. Корпоративне управління: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2016. 228 с.

Яремко І. Й. Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб. / за наук. ред. Б. М. Шевчика, Г. І. Башнянина. Львів: Новий світ 2000, 2011. 352 с.

Методичні поради

При відповіді на перше питання необхідно приділити особливу увагу основним відмінностям моделей корпоративного управління, які існують у сучасному світі. Виявити, чи при-

таманні ті чи інші риси зазначених моделей України. Розглянути фактори, які обумовлюють напрям розвитку корпоративного управління в нашій країні.

Вивчення другого питання потребує визначення поняття корпоративної звітності, її основних завдань, складу, структури, концепцій подання. Необхідно відрізнити бухгалтерську (фінансову) звітність від корпоративної; встановити принципові розходження за змістом показників і методів складання корпоративної та фінансової звітності; усвідомлювати, який підхід до розкриття інформації в корпоративній звітності відповідає вимогам МСФЗ.

З третього питання слід зрозуміти принципи, які визначають: зміст та якість корпоративної звітності; зміст фінансової звітності як невід'ємної складової корпоративної звітності, що закріплені у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Потрібно розглянути структурні елементи системи корпоративної звітності.

Опанування четвертого питання допоможе студентові з'ясувати, які користувачі корпоративної звітності належать до «вертикального» рівня, а які – до «горизонтального».

П'яте питання присвячене формам фінансової звітності за МСФЗ в Україні та особливостям їх застосування у процесі проведення фінансового аналізу, результати якого можуть бути використані при складанні корпоративної звітності.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 4–5

Тема 3. Теоретичні основи фінансового аналізу

План

1. Поняття, предмет, принципи та мета фінансового аналізу.
2. Фінансовий аналіз у системі економічного аналізу.
3. Сутність і особливості фінансового аналізу.
4. Класифікація видів фінансового аналізу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність фінансового аналізу.
2. Що є предметом фінансового аналізу? Яка його мета?
3. Охарактеризуйте принципи фінансового аналізу.
4. Які методи фінансового аналізу нині застосовуються?
5. Види фінансового аналізу.
6. Які форми статистичної звітності доцільно використовувати у процесі проведення фінансового аналізу?
7. Хто має право проводити фінансовий аналіз на підприємстві?
8. Чим відрізняються методи фінансового аналізу, які застосовуються в Україні, від методів, які використовуються за кордоном?
9. У чому полягає метод експертних оцінок? Яким чином він застосовується у фінансовому аналізі?
10. Принципи організації аналітичної роботи на підприємстві.

Практичні завдання

1. Побудуйте схему проведення фінансового аналізу на підприємстві.
2. Побудуйте аналітичний баланс на основі даних фінансової звітності, наведених нижче.

Таблиця 7 – Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Нематеріальні активи:	1000	1784	2108
первісна вартість	1001	4877	5961
накопичена амортизація	1002	3093	3853
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1006	0

Продовження табл. 7

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Основні засоби:	1010	8134	7895
первісна вартість	1011	33114	33644
знос	1012	24980	25749
Інвестиційна нерухомість:	1015	252	196
первісна вартість	1016	1229	1229
знос	1017	977	1033
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	7152	7152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	146	21
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	18474	17372
Запаси	1100	57620	73192
Виробничі запаси	1101	39263	16124
Незавершене виробництво	1102	18301	31519
Готова продукція	1103	56	25549
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за про- дукцію, товари, роботи, послуги	1125	31333	3679
Дебіторська заборгованість за роз- рахунками:			
за виданими авансами	1130	6928	17906

Продовження табл. 7

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
з бюджетом	1135	5629	4877
у тому числі з податку на прибуток	1136	5209	4877
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	98448	108389
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	118	1472
Поточні фінансові інвестиції	1160	7974	7971
Гроші та їх еквіваленти	1165	52350	12636
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	52350	12636
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	438	1567
Усього за розділом II	1195	260838	231689
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	279312	249061

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	14830	14830
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0

Продовження табл. 7

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	5982	5982
Нерозподілений прибуток (непо- критий збиток)	1420	199444	199580
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	220256	220392
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	110	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	110	0
Короткострокові кредити банків	1600	0	17768
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгова- ність:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	32751	1463

Продовження табл. 7

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
за розрахунками з бюджетом	1620	433	56
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	0	10
за одержаними авансами	1635	22600	7525
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	86	226
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	2253	1262
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	823	359
Усього за розділом III	1695	58946	28669
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	279312	249061

Тестові питання

1. Фінансова діяльність підприємства – це:

- а) господарська діяльність, опосередкована фінансовими відносинами;
- б) фінансова діяльність, опосередкована господарськими відносинами;
- в) виробнича діяльність підприємства;
- г) усі надані відповіді правильні.

2. З фінансової точки зору під господарською діяльністю підприємства розуміють:

- а) процес виробництва;
- б) процес обігу;

- в) безперервну схему змін форм існування його авансованого капіталу;
- г) усі наведені відповіді правильні.

3. Під фінансовим аналізом діяльності підприємства розуміють:

- а) вивчення фінансової звітності підприємства;
- б) комплексне вивчення фінансових ресурсів підприємства і їх розміщення з метою об'єктивної оцінки ефективності діяльності підприємства у навколишніх умовах, що змінюються;
- в) аналіз формування позикового капіталу підприємства;
- г) вивчення складу і структури основних і оборотних активів підприємства.

4. Предметом фінансового аналізу є:

- а) фінансові ресурси і напрями їх руху, які досліджуються за допомогою кореляційно-регресійного аналізу;
- б) джерела формування фінансових ресурсів підприємства, які аналізуються методом угруповань;
- в) активи підприємства, які аналізуються за допомогою вивчення стохастичних зв'язків між обсягом активів і джерелами їх формування;
- г) фінансові ресурси і їх потоки, які аналізуються шляхом вивчення причинно-наслідкових зв'язків між підсумковими показниками і чинниками, що вплинули на них.

5. Принципами фінансового аналізу не є:

- а) науковість;
- б) системність;
- в) прозорість;
- г) оперативність;
- д) об'єктивність.

6. Основна мета проведення фінансового аналізу – це:

- а) оцінка майнового стану підприємства;
- б) оцінка фінансового стану підприємства;
- в) оцінка ключових індикаторів, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства;

г) отримання невеликого числа ключових параметрів, що дають об'єктивну картину фінансового стану підприємства.

7. Особливостями зовнішнього аналізу підприємства є:

а) множинність суб'єктів аналізу; різноманітність цілей і інтересів суб'єктів аналізу; обмеженість задач аналізу; наявність типових методик аналізу; максимальна відкритість результатів аналізу;

б) орієнтація результатів аналізу на керівництво підприємства; відсутність регламентації аналізу із зовнішньої сторони; комплексність аналізу; нерозголошення результатів аналізу з метою збереження комерційної таємниці;

в) правильні відповіді – а) і б);

г) правильних варіантів відповідей серед зазначеного немає.

8. Особливостями внутрішнього аналізу підприємства є:

а) множинність суб'єктів аналізу; різноманітність цілей і інтересів суб'єктів аналізу; обмеженість задач аналізу; наявність типових методик аналізу; максимальна відкритість результатів аналізу;

б) орієнтація результатів аналізу на керівництво підприємства; відсутність регламентації аналізу із зовнішньої сторони; комплексність аналізу; нерозголошення результатів аналізу з метою збереження комерційної таємниці;

в) правильні відповіді – а) і б);

г) правильних варіантів відповідей серед зазначеного немає.

9. Залежно від організаційних форм проведення розрізняють такі види фінансового аналізу:

а) зовнішній, внутрішній;

б) повний, тематичний;

в) попередній, оперативний, подальший;

г) горизонтальний, вертикальний.

10. Залежно від обсягів дослідження розрізняють такі види фінансового аналізу:

- а) зовнішній, внутрішній;
- б) повний, тематичний;
- в) попередній, оперативний, подальший;
- г) горизонтальний, вертикальний.

11. Залежно від періоду проведення досліджень розрізняють такі види фінансового аналізу:

- а) зовнішній, внутрішній;
- б) повний, тематичний;
- в) попередній, оперативний, подальший;
- г) горизонтальний, вертикальний.

12. Залежно від використаних методів розрізняють такі види фінансового аналізу:

- а) зовнішній, внутрішній;
- б) повний, тематичний;
- в) попередній, оперативний, подальший;
- г) горизонтальний, вертикальний.

13. Порівняння кожної позиції звітності з попередніми періодами або планом називається:

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;
- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

14. Визначення структури фінансових показників – це:

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;
- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

15. *Порівняння кожної позиції звітності з попередніми періодами і визначення основної тенденції динаміки показника називається:*

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;
- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

16. *Розрахунок відносин між окремими позиціями звітності; визначення взаємозв'язку і взаємовпливу окремих показників називається:*

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;
- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

17. *Зіставлення зведених позицій звітності аналізованого підприємства з показниками конкуруючих підприємств, порівнянних за масштабами діяльності, або з середньогалузевими даними за один і той самий період часу – це:*

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;
- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

18. *Вивчення впливу окремих чинників на результативний показник за допомогою детермінованих і стохастичних прийомів дослідження називається:*

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) трендовий аналіз;
- г) аналіз відносних показників;

- д) порівняльний аналіз;
- е) аналіз чинника.

19. *Конкретизація цілей аналізу з урахуванням організаційних, інформаційних, технічних і методологічних можливостей досліджень – це:*

- а) аналітична задача;
- б) аналітична робота;
- в) аналітична операція;
- г) усі надані відповіді правильні.

20. *Моделі описового характеру мають назву:*

- а) дескриптивні;
- б) предикативні;
- в) нормативні;
- г) усі наведені відповіді правильні.

21. *Моделі передбачаючого характеру для прогнозування майбутнього:*

- а) дескриптивні;
- б) предикативні;
- в) нормативні;
- г) усі перераховані відповіді правильні.

22. *Моделі, що дозволяють порівняти фактичні результати з очікуваними, а також служать для аналізу причин відхилень, називають:*

- а) дескриптивні;
- б) предикативні;
- в) нормативні;
- г) усі наведені відповіді правильні.

23. *Якщо кожному значенню ознаки чинника відповідає цілком певне не випадкове значення результативної ознаки, то зв'язок між чинниками і результатом при побудові моделі називається:*

- а) детермінований;

- б) стохастичний;
- в) стійкий;
- г) очікуваний.

24. Якщо кожному значенню ознаки чинника відповідає безліч значень результативної ознаки, то зв'язок між чинниками і результатом при побудові моделі називається:

- а) детермінований;
- б) стохастичний;
- в) стійкий;
- г) очікуваний.

25. При детермінованому зв'язку між чинниками і результатом не використовуються моделі:

- а) адитивні;
- б) кратні;
- в) мультиплікативні;
- г) мультиплікаційні;
- д) комбіновані.

26. Порівняння однойменних показників різних об'єктів, узятих за один і той самий період часу, використовується при вживанні:

- а) балансового методу;
- б) методу порівняння;
- в) методу розширення системи чинника;
- г) методу подовження системи чинника;
- д) методів елімінування.

27. Побудова даних за принципом рівності правої і лівої частин характерна для:

- а) балансового методу;
- б) методу порівняння;
- в) методу розширення системи чинника;
- г) методу подовження системи чинника;
- д) методів елімінування.

28. Для виявлення відособленого впливу на кінцевий результат одного чинника при умовному усуненні впливу решти чинників використовується:

- а) балансовий метод;
- б) метод порівняння;
- в) метод розширення системи чинника;
- г) метод подовження системи чинника;
- д) методи елімінування.

29. До методів елімінування не належить метод:

- а) індексний;
- б) ланцюгових підстановок;
- в) базисних підстановок;
- г) абсолютних різниць;
- д) процентних різниць;
- е) угруповань.

30. Стохастичний зв'язок між чинниками і результатом вивчається за допомогою:

- а) побудови рядів динаміки;
- б) методу угруповань;
- в) кореляційного аналізу;
- г) методу головних компонент;
- д) усі перераховані відповіді правильні.

Список рекомендованої літератури

Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Львів: Бескид Біт, 2005. 152 с.

Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 414 с.

Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 368 с.

Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ): підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 290 с.

Мартиненко В. П., Климаш Н. І., Багацька К. В., Дем'яненко І. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 252 с.

Управління фінансами суб'єктів господарювання: практикум: навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. Київ: Знання, 2014. 324 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / авт. кол.: Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків: ХНЕУ, 2012. 290 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Київ: Центр учб. літ., 2014. 488 с.

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2013. 375 с.

Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 301 с.

Методичні поради

Фінансовий аналіз є основою прийняття управлінських рішень щодо формування та використання грошових коштів.

Основні функції фінансового аналізу:

- об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства;
- виявлення чинників, що впливають на фінансовий стан підприємства;
- підготовка та обґрунтування управлінських рішень у сфері господарської діяльності підприємства;
- виявлення і мобілізація резервів поліпшення фінансового стану.

Перераховані функції відображають головний зміст фінансового аналізу як основної частини фінансової системи управління підприємством.

Розгляд першого питання повинен сформувані у студента розуміння мети проведення фінансового аналізу, його предмета, сутності та принципів використання.

У другому питанні слід з'ясувати, яким чином пов'язані

фінансовий і економічний аналізи. Чи задіяний економічний аналіз у процесі оцінки корпоративної звітності? Необхідно чітко усвідомлювати, як фінансовий аналіз, функціонуючи у рамках економічного аналізу, дає можливість скомпонувати корпоративну звітність.

Далі належить розглянути особливості фінансового аналізу у зв'язку із застосуванням в Україні МСФЗ. Встановити, як змінились методи фінансового аналізу, чи з'явилися нові показники, за допомогою яких оцінюється ефективність роботи підприємств та корпорацій.

Фінансовий аналіз складається із зовнішнього і внутрішнього, хоча цей поділ для самого підприємства дещо умовний, оскільки внутрішній аналіз може розглядатися як продовження зовнішнього і навпаки. Обидва засновані на фінансовій звітності.

При вивченні четвертого питання потрібно докладніше розглядати ті види фінансового аналізу, які використовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема 4. Загальна оцінка фінансового стану підприємства

План

1. Поняття фінансового стану підприємства.
2. Фінансовий аналіз підприємства за методом «Дюпон».
3. Експрес-аналіз.
4. Програма деталізованого аналізу фінансового становища підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення фінансового стану підприємства.
2. Чим обумовлена необхідність оцінки фінансового стану підприємства?
3. Які показники можуть використовуватися під час оцінки фінансового стану підприємства?
4. У чому полягає різниця між відносними та питомими показниками?
5. У яких ситуаціях доцільно використовувати вартісні показники, а у яких фінансові? Наведіть приклад.
6. На які групи поділяють сукупність показників для оцінки фінансового стану підприємства?
7. Наведіть приклади ситуацій, у яких доцільно використовувати експрес-діагностику фінансового стану. У чому сутність цього виду аналізу?
8. Назвіть послідовно етапи здійснення оцінки фінансового стану підприємства.
9. У яких випадках необхідно коригувати первинні дані звітності з індексом зміни цін?
10. Які показники свідчать про здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями?

Практичні завдання

1. Використовуючи метод ланцюгових підстановок, визначте вплив кожного фактора на вироблення продукції за зміну усіма робітниками. Зробіть висновки.

Таблиця 8 – Дані щодо виробництва продукції

Показники	На початок періоду	На кінець періоду
Кількість робітників, осіб	407	519
Тривалість зміни, час	8	7
Випуск продукції за годину на 1 робітника, од.	5	6

2. Проаналізуйте прибутковість акціонерного капіталу за методом «Дюпон». Складіть 2-х, 3-х і 5-факторну моделі за звітний і базисний періоди.

Таблиця 9 – Фінансові показники діяльності підприємства

Показники	Попередній період, тис. грн	Звітний період, тис. грн	Зміни, тис. грн
Чистий прибуток	12,67	14,28	
Чистий дохід	22,3	25,4	
Середній капітал	52	54,5	
Середні сумарні активи	112,6	121,2	
Прибуток до сплати податків	18,1	20,4	
Прибуток до сплати відсотків	19,5	21,9	

3. Розрахуйте темпи зростання і приросту показників чистого доходу від реалізації, оподаткованого прибутку, сум податку на прибуток та чистого прибутку за такими даними:

Таблиця 10 – Фінансові результати діяльності підприємства

Показники	2015	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	254,2	261,8	264,5	274,9
Оподатковуваний прибуток, тис. грн	51,3	55,8	69,4	72,3
Податок на прибуток, тис. грн				
Чистий прибуток, тис. грн				

Тестові питання

1. Основна рівність балансу:

- а) Актив = Необоротні активи + Оборотні активи;
- б) Актив = Власний капітал + Зобов'язання;
- в) Актив = Поточні зобов'язання + Доходи майбутніх періодів;
- г) Актив = Довгострокові зобов'язання + Доходи майбутніх періодів.

2. *Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому, – це:*

- а) активи;
- б) пасиви;
- в) зобов'язання;
- г) необоротні активи.

3. *Засоби, які використовуються протягом більш ніж одного року (операційного циклу), отримуються для господарської діяльності і не призначені для продажу протягом року (операційного циклу), – це:*

- а) довгострокові пасиви;
- б) короткострокові пасиви;
- в) оборотні активи;
- г) необоротні активи.

4. *Грошові кошти і їх еквіваленти, не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для продажу або споживання протягом операційного циклу або 12 місяців з моменту обліку на балансі, – це:*

- а) довгострокові пасиви;
- б) короткострокові пасиви;
- в) оборотні активи;
- г) необоротні активи.

5. *Засоби, витрачені протягом поточного або попереднього звітних періодів, але що відносяться до витрат наступних звітних періодів, – це:*

- а) витрати майбутніх періодів;
- б) доходи майбутніх періодів;
- в) поточні інвестиції;
- г) короткострокові кредити банку.

6. *Частина в активах, що залишається після вирахування зобов'язань, – це:*

- а) поточні зобов'язання;

- б) власний капітал;
- в) довгострокові зобов'язання;
- г) серед зазначених немає правильної відповіді.

7. *Заборгованість підприємства у результаті минулих подій, погашення якої, як очікується, приведе до зменшення ресурсів, що утілюють економічні вигоди, – це:*

- а) зобов'язання;
- б) власний капітал;
- в) активи;
- г) серед наведених немає правильної відповіді.

8. *Збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що приводить до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внеску власників), – це:*

- а) дохід;
- б) витрати;
- в) прибуток;
- г) збиток.

9. *Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що приводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками), – це:*

- а) дохід;
- б) витрати;
- в) прибуток;
- г) збиток.

10. *Діяльність підприємства, зафіксована в установчих документах, – це:*

- а) незвичайна діяльність;
- б) звичайна діяльність;
- в) надзвичайна діяльність;
- г) серед зазначеного немає правильної відповіді.

Список рекомендованої літератури

Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Львів: Бескид Біт, 2005. 152 с.

Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 414 с.

Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 368 с.

Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ): підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 290 с.

Мартиненко В. П., Климаш Н. І., Багацька К. В., Дем'яненко І. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 252 с.

Управління фінансами суб'єктів господарювання: практикум: навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. Київ: Знання, 2014. 324 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / авт. кол.: Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків: ХНЕУ, 2012. 290 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Київ: Центр учб. літ., 2014. 488 с.

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2013. 375 с.

Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 301 с.

Методичні поради

Фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств, під яким розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Забезпеченість фінансовими ресурсами у межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення виробничих показників, підвищення ефективності застосування засобів та предметів праці, робочої сили, сучасних інформаційних технологій.

У наш час менеджери усіх рівнів все більше надають значення управлінню вартістю компанії; мова йде про перехід від управління виключно собівартістю і фінансовим результатом до якісно нового підходу до компанії як об'єкта управління. У рамках такого підходу досить серйозне прикладне завдання полягає у чіткому визначенні критеріїв успішності бізнесу.

Одним з таких критеріїв є зростання ефективності бізнесу, що, у свою чергу, залежить від багатьох факторів, оцінити ступінь впливу кожного з яких допоможуть методи факторного аналізу.

Один із варіантів таких моделей був запропонований фахівцями фірми «Дюпон», які застосували метод факторного аналізу на практиці до показників ділової активності компанії (рентабельності та оборотності). У моделі пов'язувалися фактори рентабельності продажів (*ROS*), рентабельності сукупного капіталу (*ROA*) та оборотності активів (*AT*) у вигляді жорстко детермінованої факторної залежності, коли перетворення йде шляхом скорочення: ділення чисельника і знаменника на один і той самий показник; у результаті з'являється модель з новим набором факторів.

Експрес-аналіз проводиться за даними фінансової звітності. Основною його перевагою є швидкість і простота розрахунків. Залежно від обсягу вихідної інформації, головної мети й завдань дослідження експрес-аналіз може проходити з різним ступенем деталізації. Головними цілями експрес-аналізу фінансового стану є загальна оцінка діяльності підприємства, його фінансового стану, виявлення «слабких місць» і напрямів подальшого поглибленого оцінювання.

Прийомами, що застосовуються при цьому виді аналізу фінансового стану, є вертикальний і горизонтальний аналізи, вихідною інформацією для яких є фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Деталізований аналіз конкретизує і доповнює окремі процедури експрес-аналізу, при цьому ступінь деталізації залежить від його цілей.

Метою його є докладна характеристика майнового і фінансового стану підприємства, результатів його діяльності у минулому і звітному періодах, а також можливостей його розвитку.

Деталізований аналіз фінансового стану передбачає розрахунок аналітичних коефіцієнтів, що дозволяють оцінити різні сторони діяльності підприємства: майновий стан, ліквідність і платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність, рентабельність.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема 5. Аналіз майнового стану підприємства

План

1. Загальна оцінка майнового стану підприємства.
2. Аналіз виробничого (матеріально-технічного) потенціалу підприємства.
3. Аналіз оборотних активів підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Що у фінансовому аналізі розуміють під поняттям «майно підприємства»?
2. Назвіть основні складові майна підприємства. Які елементи містить кожна з них?
3. У чому різниця між оборотними і необоротними активами?
4. Які методи використовують для аналізу майна підприємства?

5. Які показники застосовують для проведення аналізу майнового стану підприємства?
6. Яка форма звітності є визначальною для оцінки майна підприємства?
7. Для чого здійснюється групування статей балансу в процесі аналізу майна?
8. Про що може свідчити збільшення питомої ваги оборотних засобів на підприємстві?
9. На що слід звертати увагу під час аналізу необоротних активів?
10. Що характеризує швидкість обороту оборотних засобів?
11. Свідченням яких процесів на підприємстві може бути збільшення (зменшення) питомої ваги запасів у структурі активів?
12. Які коефіцієнти застосовують для аналізу майна підприємства?

Практичне завдання

Проведіть оцінку показників майнового стану, використовуючи фінансову звітність, наведену у темі 3 (практичні заняття 4–5).

Таблиця 11 – Оцінка показників майнового стану підприємства

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
Сума господарських коштів, що знаходяться у розпорядженні підприємства, тис. грн			
Частка необоротних активів у загальній структурі			
Частка оборотних активів у загальній структурі			

Продовження табл. 11

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
Частка запасів у структурі оборотних активів			
Частка запасів у загальній структурі балансу			
Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів			
Частка дебіторської заборгованості у загальній структурі балансу			
Вартість чистих оборотних активів, тис. грн			
Індекс постійного активу			
Коефіцієнт зносу основних засобів			
Коефіцієнт придатності			
Фондовіддача			
Фондоємкість			
Фондоозброєність			
Фондорентабельність			
Коефіцієнт реальної вартості майна			

Тестові питання

1. *Оберіть найбільш повну відповідь. У складі майна підприємства виділяють:*

- а) запаси та кошти у розрахунках;
- б) оборотні і необоротні активи;
- в) необоротні активи, запаси, кошти у розрахунках;
- г) необоротні активи, запаси, кошти у розрахунках, грошові кошти та їх еквіваленти.

2. *Порівняння величин окремих статей, розділів і вальоти балансу за кілька періодів з подальшим визначенням напрямку і тенденції зміни цих показників – це:*

- а) трендовий аналіз;
- б) горизонтальний аналіз;

- в) вертикальний аналіз;
- г) факторний аналіз.

3. *Збільшення частки оборотних засобів у структурі активів свідчить про:*

- а) згортання виробничої бази;
- б) збільшення мобільності активів;
- в) прискорення оборотності;
- г) підвищення ліквідності активів;
- д) усі перераховані відповіді правильні.

4. *Частку виробничих основних засобів основного виду діяльності в основних засобах визначає:*

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) коефіцієнт активної частини основних засобів;
- г) коефіцієнт зносу.

5. *Технічний стан основних засобів характеризує такий показник, як:*

- а) фондівдача;
- б) фондомісткість;
- в) фондоозброєність;
- г) коефіцієнт придатності.

6. *Коефіцієнт зносу основних засобів розраховується як відношення:*

- а) обсягу продукції до середньої вартості основних засобів;
- б) залишкової вартості основних засобів до їх повної вартості;
- в) суми накопиченої амортизації (зносу) основних засобів до їх повної вартості;
- г) середньої вартості основних засобів до обсягу виготовленої продукції.

7. *Коефіцієнт оновлення основних засобів – це відношення:*

- а) зносу основних засобів до їх повної вартості;

б) суми виведених основних засобів до їх повної вартості на початок періоду;

в) прибутку до середньої вартості основних засобів;

г) суми виведених основних засобів до їх повної вартості на кінець періоду.

8. Фондоозброєність – це відношення:

а) вартості основних засобів до обсягу виготовленої продукції;

б) вартості основних засобів до середньооблікової чисельності працівників;

в) обсягу виготовленої продукції до середньої вартості основних засобів;

г) залишкової вартості основних засобів до їх повної вартості.

9. Коефіцієнт рентабельності основних засобів – це співвідношення:

а) обсягу виготовленої продукції і середньої вартості основних засобів;

б) обсягу виготовленої продукції і середньої вартості активної частини основних засобів;

в) прибутку і чисельності працюючих;

г) прибутку і середньої вартості основних засобів.

10. Продуктивність праці – це добуток:

а) фондівіддачі і фондоозброєності;

б) фондомісткості і фондоозброєності;

в) фондомісткості і фондівіддачі;

г) коефіцієнта рентабельності і фондоозброєності.

Список рекомендованої літератури

Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Львів: Бескид Біт, 2005. 152 с.

Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 414 с.

Ионин Е. Е. Система показателей оценки имущественного положения предприятий: монография. Донецк: Юго-Восток, 2006. 431 с.

Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 368 с.

Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ): підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 290 с.

Мартиненко В. П., Климаш Н. І., Багацька К. В., Дем'яненко І. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 252 с.

Управління фінансами суб'єктів господарювання: практикум: навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. Київ: Знання, 2014. 324 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / авт. кол.: Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків: ХНЕУ, 2012. 290 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Київ: Центр учб. літ., 2014. 488 с.

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2013. 375 с.

Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 301 с.

Методичні поради

Майновий стан підприємства – це вартісна оцінка фінансових ресурсів, якими володіє підприємство, за видами та джерелами формування. Майновий стан підприємства оцінюється за даними фінансової звітності підприємства [форма 1 – Баланс (Звіт про майновий стан)]. Аналіз майнового стану дозволяє дослідити якісні зміни структури фінансових ресурсів підприємства, виявити недоліки цієї структури та провести її оптимізацію.

Загальна оцінка майнового стану підприємства проводиться за допомогою складання порівняльно-аналітичного ба-

лансу із застосуванням вертикального та горизонтального аналізів на основі форми 1 фінансової звітності. Даний баланс складається у формі таблиці, за допомогою якої здійснюється дослідження зміни абсолютних та відносних величин статей балансу за активом та пасивом, а також розраховується темп зростання за кожною статтею. Складання порівняльно-аналітичного балансу дає змогу визначити структуру активів та пасивів підприємства, а також основні напрями підвищення ефективності його діяльності.

Аналіз виробничого (матеріально-технічного) потенціалу підприємства проводиться за допомогою коефіцієнтів, значення яких дозволяє оцінити технічний стан та якість використання основних засобів господарюючого суб'єкта. Це такі коефіцієнти: коефіцієнти зносу та придатності, фондвіддача, фондоемність та фондорентабельність. Рівень виробничого потенціалу підприємства та забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва можна дослідити також за допомогою коефіцієнта реальної вартості майна.

Аналіз оборотних активів дає можливість визначити ефективність використання запасів підприємства, динаміку обсягу дебіторської заборгованості у загальній структурі активів та можливість підприємства покривати свої поточні зобов'язання вартістю оборотних активів. Результати такого аналізу непрямо характеризують ліквідність підприємства та його платоспроможність.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема 6. Аналіз ефективності використання капіталу

План

1. Аналіз власного капіталу підприємства.
2. Аналіз позикового капіталу підприємства.
3. Аналіз ефективності використання капіталу підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення капіталу підприємства.
2. У якій формі фінансової звітності відображається сума капіталу?
3. Як Ви розумієте процес «функціонування капіталу»?
4. За якими ознаками і на які види поділяють капітал підприємства?
5. Які дії передбачає аналіз капіталу підприємства?
6. У чому відмінність між вертикальним і горизонтальним аналізами капіталу підприємства?
7. З якою метою здійснюють аналіз структури фінансових зобов'язань?
8. Які можливості для аналізу капіталу підприємства дає використання Звіту про власний капітал?
9. Яким чином і з якою метою здійснюється порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства?
10. Які коефіцієнти застосовують для аналізу капіталу підприємства?

Практичні завдання

1. Проведіть аналіз структури капіталу підприємства ПАТ «Турбогаз» за запропонованими даними.

Таблиця 12 – Капітал підприємства

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	14830	14830
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		

Продовження табл. 12

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	5982	5982
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	199580	202557
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	220392	223369
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		56
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		
резерв незароблених премій	1533		
інші страхові резерви	1534		
Інвестиційні контракти	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595		56

Продовження табл. 12

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	17768	30084
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610		
за товари, роботи, послуги	1615	1463	6344
за розрахунками з бюджетом	1620	56	79
у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		14
за розрахунками з оплати праці	1630	10	26
за одержаними авансами	1635	7525	22986
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645	226	33
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660	1262	1100
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	359	431
Усього за розділом III	1695	28669	61097
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	249061	284522

2. Проаналізуйте рух власного капіталу підприємства ПАТ «Турбогаз» за наведеними нижче даними. Виявіть основні тенденції та напрями покращення структури власного капіталу.

Таблиця 13 – Звіт про власний капітал за 2017 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
Залишок на початок року	4000	14830			5982	199580			220392
Коригування:									
зміна облікової політики	4005								
виправлення помилок	4010								
інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095	14830			5982	199580			220392
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100					2977			2977
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111								
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112								

Продовження табл. 13

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
Накопичені курсові різниці	4113								
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114								
Інший сукупний дохід	4116								
Розподіл прибутку: виплати власникам (дивіденди)	4200								
спрямування прибутку до за реєстрованого капіталу	4205								
відрахування до резервного капіталу	4210								
сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215								
сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220								
сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225								

Продовження табл. 13

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
Внески учасників: внески до капіталу	4240								
погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу: викуп акцій (часток)	4260								
перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
вилучення частки в капіталі	4275								
зменшення номінальної вартості акцій	4280								
інші зміни в капіталі	4290								
придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291								
Разом змін у капіталі	4295					2977			2977
Залишок на кінець року	4300	14830			5982	202557			223369

Тестові питання

1. *Перманентний капітал – це:*

- а) капітал, який формується за рахунок довгострокових і короткострокових позикових засобів;
- б) капітал, який формується за рахунок власного капіталу підприємства;
- в) капітал, який формується за рахунок власного капіталу підприємства і його довгострокових позикових засобів;
- г) усі наведені відповіді правильні.

2. *Загальна сума коштів, яку потрібно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках до цього обсягу, називається:*

- а) відсотком за позиками;
- б) ціною капіталу;
- в) лізинговою маржею;
- г) серед зазначеного немає правильного варіанта відповіді.

3. *Дані: власний капітал підприємства складає 25,4 тис. грн, сума забезпечення майбутніх витрат і платежів – 2,9 тис. грн, довгострокових зобов'язань – 12,1 тис. грн, поточних зобов'язань – 37,8 тис. грн, доходів майбутніх періодів – 0,7 тис. грн. Необоротні активи підприємства складають 25,1 тис. грн, оборотні активи – 48,2 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 5,6 тис. грн. Коефіцієнт автономності рівний:*

- а) 2,11;
- б) 0,32;
- в) 0,37;
- г) 0,6.

4. *Дані: власний капітал підприємства складає 32,9 тис. грн, сума забезпечення майбутніх витрат і платежів – 0,1 тис. грн, довгострокових зобов'язань – 11,9 тис. грн, поточних зобов'язань – 42,8 тис. грн, доходів майбутніх періодів – 1,9 тис. грн. Необоротні активи підприємства складають 34,1 тис.*

грн, оборотні активи – 51,4 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 4,1 тис. грн. Коефіцієнт фінансового ризику рівний:

- а) 0,37;
- б) 0,35;
- в) 1,72;
- г) 0,27.

5. Дані: власний капітал підприємства складає 60,2 тис. грн, сума довгострокових зобов'язань – 13,2 тис. грн, поточних зобов'язань – 74,6 тис. грн, доходів майбутніх періодів – 2,8 тис. грн. Необоротні активи підприємства складають 48,1 тис. грн, оборотні активи – 90,6 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 12,4 тис. грн. Коефіцієнт довгострокової заборгованості рівний:

- а) 0,18;
- б) 0,4;
- в) 1,51;
- г) 0,2.

6. Дані: власний капітал підприємства складає 31,9 тис. грн, сума поточних зобов'язань – 59,4 тис. грн, доходів майбутніх періодів – 0,3 тис. грн. Необоротні активи підприємства складають 11,8 тис. грн, оборотні активи – 79,7 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 0,1 тис. грн. Коефіцієнт маневреності власного капіталу рівний:

- а) 0,35;
- б) 0;
- в) 1,87;
- г) 0,63.

7. Дані: власний капітал підприємства складає 15,4 тис. грн, сума забезпечення майбутніх витрат і платежів – 0,9 тис. грн, довгострокових зобов'язань – 22,3 тис. грн, поточних зобов'язань – 48,7 тис. грн, доходів майбутніх періодів – 1,0 тис. грн. Необоротні активи підприємства складають 9,1 тис. грн, оборотні активи – 72,3 тис. грн, витрати майбутніх періодів –

6,9 тис. грн. Коефіцієнт іммобілізації довгострокової заборгованості рівний:

- а) 0,17;
- б) 2,55;
- в) 4,73;
- г) 0,6.

8. *Оберіть, які з наведених видів капіталу найбільш розповсюджені у сфері фінансового аналізу:*

- а) власний;
- б) оборотний;
- в) акціонерний;
- г) основний;
- д) залучений;
- е) іноземний.

9. *Структурний аналіз капіталу за видами діяльності та періодами є елементом:*

- а) горизонтального аналізу;
- б) вертикального аналізу;
- в) порівняльного аналізу;
- г) коефіцієнтного аналізу.

10. *Коефіцієнт фінансування розраховується як:*

- а) співвідношення власних та залучених засобів;
- б) відношення позикового капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства;
- в) співвідношення залучених та власних засобів;
- г) розраховується як відношення короткострокових зоб'язань до усього позикового капіталу.

Список рекомендованої літератури

Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Львів: Бескид Біт, 2005. 152 с.

Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами. Москва: Омега-Л, ООО «Эльга», 2011. 768 с.

Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учеб. курс. 2-е изд., перераб. и доп. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2007. 521 с.

Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 414 с.

Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 368 с.

Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ): підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 290 с.

Мартиненко В. П., Клиماش Н. І., Багацька К. В., Дем'яненко І. В. Фінансовий менеджмент: підручник; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 252 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Управління фінансами суб'єктів господарювання: практикум: навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорочіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. Київ: Знання, 2014. 324 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / авт. кол.: Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків: ХНЕУ, 2012. 290 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Київ: Центр учб. літ., 2014. 488 с.

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2013. 375 с.

Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 301 с.

Методичні поради

Капітал – загальна вартість засобів підприємства у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які авансовані у формування активів підприємства. У бухгалтерському обліку вартість капіталу відображається у пасиві балансу.

У практиці фінансового аналізу найбільшого поширення набула класифікація капіталу на власний і залучений (зобов'язання). Зобов'язання, у свою чергу, поділяються на довгострокові і короткострокові (поточні).

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій, погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Довгострокові зобов'язання – усі зобов'язання, які не є поточними (довгострокові кредити банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання).

Поточні зобов'язання – це ті, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу (короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, із внутрішніх розрахунків, інші поточні зобов'язання).

Для аналізу ефективності використання капіталу підприємства можуть застосовуватися такі фінансові коефіцієнти: коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт фінансування; коефіцієнт відношення основних засобів до власних коштів; коефіцієнт структури позикового капіталу; рентабельність власного капіталу; оборотність капіталу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9

Т е м а 7. Аналіз ліквідності та платоспроможності

План

1. Аналіз ліквідності балансу.
2. Аналіз показників ліквідності підприємства.
3. Аналіз платоспроможності підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «платоспроможність» і «ліквідність».
2. У чому відмінності між платоспроможністю і ліквідністю?
3. З якою метою здійснюється оцінка платоспроможності і ліквідності?
4. Яким чином групуються активи за ступенем їх ліквідності?
5. Яким чином групуються пасиви за ступенем терміновості їх погашення?
6. Яким чином визначається ліквідність балансу на підставі абсолютних величин?
7. Назвіть основні відносні показники ліквідності балансу і дайте їх коротку характеристику.
8. Який із показників ліквідності балансу найбільшою мірою характеризує поточну платоспроможність підприємства?
9. Яким чином оцінюється поточна і перспективна ліквідність балансу за абсолютними даними?
10. Який показник комплексно характеризує ліквідність балансу? Як він розраховується?
11. Які умови характеризують незадовільну структуру балансу?
12. Яким чином за умови незадовільної структури балансу оцінюється можливість відновлення (втрата) платоспроможності підприємства?

Практичні завдання

1. Проведіть оцінку ліквідності балансу підприємства ПАТ «Турбогаз» за такими даними.

Таблиця 14 – Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2108	2182
первісна вартість	1001	5961	6727
накопичена амортизація	1002	3853	4545
Незавершені капітальні інвестиції	1005		428
Основні засоби:	1010	7895	6571
первісна вартість	1011	33644	32742
знос	1012	25749	26171
Інвестиційна нерухомість:	1015	196	4244
первісна вартість	1016	1229	
знос	1017	1033	
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	7152	7152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045	21	22
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	17372	20599
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73192	84035
Виробничі запаси	1101	16124	18108
Незавершене виробництво	1102	31519	40387

Продовження табл. 14

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Готова продукція	1103	25549	25540
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховання	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3679	2868
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17906	20037
з бюджетом	1135	4877	4440
у тому числі з податку на прибуток	1136	4877	4439
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145	108389	116934
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1472	1492
Поточні фінансові інвестиції	1160	7971	7967
Гроші та їх еквіваленти	1165	12636	22565
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167	12636	22565
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах, у тому числі в:	1180		
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	1567	3585
Усього за розділом II	1195	231689	263923
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	249061	284522

2. За даними, наведеними вище, розрахуйте показники ліквідності та платоспроможності для ПАТ «Турбогаз».

Таблиця 15 – Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

№ з\п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності			
3	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)			
4	Коефіцієнт маневрності власних коштів			
5	Власні оборотні кошти			
6	Поточна платоспроможність			
7	Ліквідна платоспроможність			

Тестові питання

1. *Здатність трансформуватися без втрати своєї вартості у грошові кошти – це:*

- а) рентабельність підприємства;
- б) ліквідність активу;
- в) ліквідність балансу;
- г) рентабельність активу.

2. *Шляхом зіставлення активів, згрупованих за ступенем ліквідності, і пасивів, згрупованих за ступенем терміновості погашення, визначається:*

- а) ліквідність активів;
- б) ліквідність пасивів;
- в) ліквідність балансу;
- г) серед зазначеного немає правильного варіанта відповіді.

3. Початкові дані: обсяг оборотних активів підприємства складає 125,8 тис. грн, зокрема запаси – 48,4 тис. грн, грошові кошти і їх еквіваленти – 2,9 тис. грн, поточні грошові інвестиції – 12,4 тис. грн. Поточні зобов'язання підприємства складають 99,4 тис. грн. Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює:

- а) 0,03;
- б) 0,78;
- в) 1,27;
- г) серед наведеного немає правильного варіанта відповіді.

4. Початкові дані: обсяг оборотних активів підприємства складає 125,8 тис. грн, зокрема запаси – 48,4 тис. грн, грошові кошти і їх еквіваленти – 2,9 тис. грн, поточні грошові інвестиції – 12,4 тис. грн. Поточні зобов'язання підприємства складають 99,4 тис. грн. Коефіцієнт термінової ліквідності дорівнює:

- а) 0,03;
- б) 0,78;
- в) 1,27;
- г) серед зазначеного немає правильного варіанта відповіді.

5. Початкові дані: обсяг оборотних активів підприємства складає 125,8 тис. грн, зокрема запаси – 48,4 тис. грн, грошові кошти і їх еквіваленти – 2,9 тис. грн, поточні грошові інвестиції – 12,4 тис. грн. Поточні зобов'язання підприємства складають 99,4 тис. грн. Коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює:

- а) 0,03;
- б) 0,78;
- в) 1,27;
- г) серед перерахованого немає правильного варіанта відповіді.

6. Різницю між власним капіталом і необоротними активами підприємства називають:

- а) довгострокові зобов'язання;

- б) робочий капітал;
- в) власні оборотні кошти;
- г) серед зазначеного немає правильного варіанта відповіді.

7. Ліквідність – це:

- а) здатність підприємства перетворити грошові кошти в окремі активи;
- б) наявність кредиторської заборгованості;
- в) здатність підприємства погасити довгострокові кредити;
- г) здатність оборотних активів перетворитись у готівку.

8. Коефіцієнт ліквідності, який найбільшою мірою відповідає поточній платоспроможності підприємства, – це коефіцієнт:

- а) швидкої ліквідності;
- б) абсолютної ліквідності;
- в) поточної ліквідності;
- г) оборотності запасів.

9. Відомі такі групи статей «Балансу»:

- а) грошові кошти та їх еквіваленти;
- б) поточні фінансові інвестиції;
- в) запаси;
- г) дебіторська заборгованість;
- д) поточні зобов'язання.

10. Найменш ліквідними є активи:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) запаси;
- г) поточні фінансові інвестиції.

11. Здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями в певний момент часу називається:

- а) ліквідність;
- б) платоспроможність;

- в) рентабельність;
- г) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

12. Дані: обсяг грошових коштів і їх еквівалентів підприємства складає 2,8 тис. грн, обсяг фінансових інвестицій – 12,9 тис. грн, поточні зобов'язання підприємства складають 21,7 тис. грн. Коефіцієнт поточної платоспроможності рівний:

- а) -6;
- б) 37,4;
- в) -31,8;
- г) серед зазначених немає правильного варіанта відповіді.

13. Дані: оборотні активи підприємства складають 95,4 тис. грн, зокрема запаси – 34,1 тис. грн. Адміністративні витрати складають 4,8 тис. грн, витрати на збут – 8,2 тис. грн, інші операційні витрати – 0,9 тис. грн. Коефіцієнт захисного інтервалу (річний) буде рівний:

- а) 4,41;
- б) 115,6;
- в) 1587,63;
- г) серед перерахованого немає правильного варіанта відповіді.

14. Миттєву здатність розрахуватися за рахунками, виставленими до оплати, відображає коефіцієнт:

- а) грошової платоспроможності;
- б) розрахункової платоспроможності;
- в) ліквідної платоспроможності;
- г) усі наведені варіанти правильні.

15. Перспективний потік грошових ресурсів відображає коефіцієнт:

- а) грошової платоспроможності;
- б) розрахункової платоспроможності;
- в) ліквідної платоспроможності;
- г) усі зазначені варіанти правильні.

16. *Коефіцієнт, при розрахунку якого у чисельнику відображаються усі оборотні кошти, а у знаменнику – допустимі джерела їх формування, називається:*

- а) коефіцієнт грошової платоспроможності;
- б) коефіцієнт розрахункової платоспроможності;
- в) коефіцієнт ліквідної платоспроможності;
- г) усі наведені варіанти правильні.

Список рекомендованої літератури

Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій. Львів: Бескид Біт, 2005. 152 с.

Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 414 с.

Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 368 с.

Мальська М. П., Мандюк Н. Л., Занько Ю. С. Управління діяльністю підприємств корпоративного типу (АТ і ТзОВ): підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 290 с.

Мартиненко В. П., Климаш Н. І., Багацька К. В., Дем'яненко І. В. Фінансовий менеджмент: підручник; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Плотніков О. В. Фінансовий менеджмент у транснаціональних корпораціях: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 252 с.

Управління фінансами суб'єктів господарювання: практикум: навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорочкіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. Київ: Знання, 2014. 324 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / авт. кол.: Т. І. Лепейко, О. М. Миронова, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків: ХНЕУ, 2012. 290 с.

Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Київ: Центр учб. літ., 2014. 488 с.

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2013. 375 с.

Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 301 с.

Методичні поради

Ліквідність – це здатність оборотних засобів перетворюватись у грошові кошти, які необхідні для нормального функціонування підприємства, тобто можливість реалізувати наявні засоби (активи) для сплати у відповідні строки своїх першочергових зобов'язань (пасивів), а також непередбачуваних боргів.

Ознакою ліквідності є перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями, тобто наявність чистого робочого капіталу (власного оборотного капіталу).

Слід розрізняти такі поняття ліквідності.

Ліквідність балансу – це здатність підприємства погасити свої зобов'язання за рахунок перетворення частини активів у грошові кошти.

Ліквідність підприємства – більш широке поняття у порівнянні з ліквідністю балансу. Якщо ліквідність балансу базується на використанні лише внутрішніх резервів (ліквідних активів) для погашення боргових зобов'язань, то ліквідність підприємства передбачає додаткове залучення коштів (кредити, інвестиції), використовуючи імідж підприємства, його інвестиційну привабливість.

Ліквідність активів – характеризує швидкість перетворення активів у грошові кошти, тривалість часу для такої трансформації.

З поняттям «ліквідність» тісно пов'язане поняття «платоспроможність», однак перше більш ємне.

Платоспроможність – це наявність у підприємства грошових коштів, достатніх для своєчасного погашення своїх короткострокових боргових зобов'язань. Таким чином, основними ознаками платоспроможності є:

- наявність у достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку;

- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Аналіз платоспроможності здійснюється шляхом зіставлення наявності і надходження коштів з платежами першої необхідності (податки, розрахунки з органами соціального страхування, пенсійного фонду та інші нарахування, погашення по-

зик, сплата комунальних послуг і послуг сторонніх організацій, оплата праці).

Платоспроможність вимірюється коефіцієнтом платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів до суми термінових платежів на певну дату або наступний період. Якщо коефіцієнт платоспроможності не менше одиниці, то це свідчить про платоспроможність підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10

Т е м а 8. Аналіз фінансової стійкості

План

1. Поняття фінансової стійкості підприємства.
2. Основні показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства.
3. Зв'язок рівня фінансової стійкості підприємства з інвестиційною діяльністю та рівнем кредитоспроможності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність поняття «фінансова стійкість підприємства».
2. Яке значення має фінансова стійкість для власників підприємства та його ділових партнерів? Чому?
3. Які основні підходи існують для аналізу фінансової стійкості підприємства?
4. Які форми фінансової звітності є основними для проведення аналізу фінансової стійкості підприємства?
5. Розкрийте зміст і методику аналізу абсолютних показників фінансової стійкості підприємства.
6. У чому полягає відносна оцінка фінансової стійкості підприємства?
7. Які коефіцієнти застосовують для оцінки фінансової стійкості підприємства?

8. Що вважається сталими джерелами фінансування оборотних активів?

9. Охарактеризуйте зовнішній і внутрішній аспекти фінансової стійкості підприємства.

10. Порядок розрахунку власного оборотного капіталу та перманентного капіталу.

11. У чому полягає методика визначення тривимірного показника типу фінансової стійкості?

12. Які типи фінансових ситуацій теоретично можливі за методикою визначення тривимірного показника типу фінансової стійкості? Які їх ознаки?

13. За яким критерієм і з якою метою здійснюється поділ активів на мобільні і немобільні?

14. Дайте визначення запасу фінансової стійкості. Наведіть порядок розрахунку цього показника.

15. У чому сутність інтегральної бальної методики оцінки фінансової стійкості підприємства? Які показники містить дана методика?

Практичні завдання

1. Проведіть оцінку фінансової стійкості підприємства ПАТ «Турбогаз» за наведеними даними та результати розрахунків занесіть у таблицю 17.

Таблиця 16 – Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2108	2182
первісна вартість	1001	5961	6727
накопичена амортизація	1002	3853	4545
Незавершені капітальні інвестиції	1005		428
Основні засоби:	1010	7895	6571
первісна вартість	1011	33644	32742
знос	1012	25749	26171

Продовження табл. 16

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Інвестиційна нерухомість:	1015	196	4244
первісна вартість	1016	1229	
знос	1017	1033	
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	7152	7152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045	21	22
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	17372	20599
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73192	84035
Виробничі запаси	1101	16124	18108
Незавершене виробництво	1102	31519	40387
Готова продукція	1103	25549	25540
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3679	2868
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17906	20037
з бюджетом	1135	4877	4440
у тому числі з податку на прибуток	1136	4877	4439

Продовження табл. 16

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145	108389	116934
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1472	1492
Поточні фінансові інвестиції	1160	7971	7967
Гроші та їх еквіваленти	1165	12636	22565
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167	12636	22565
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах, у тому числі в:	1180		
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	1567	3585
Усього за розділом II	1195	231689	263923
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	249061	284522

Таблиця 17 – Оцінка фінансової стійкості ПАТ «Турбогаз»

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Коефіцієнт автономії			
2	Коефіцієнт фінансового левериджу			
3	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			
4	Коефіцієнт фінансової залежності			
5	Коефіцієнт реальної вартості майна			
6	Власні оборотні кошти			
7	Робочий капітал			
8	Коефіцієнт покриття робочим капіталом поточних активів			
9	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами			
10	Коефіцієнт іммобілізації власних оборотних коштів			
11	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів			

2. Визначте тип фінансової стійкості підприємства ПАТ «Турбогаз» за 3-факторною моделлю (вихідні дані – актив балансу ПАТ «Турбогаз»).

Тестові питання

1. Частина перманентного капіталу, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства, – це:

- а) довгострокові зобов'язання;
- б) робочий капітал;
- в) власні оборотні кошти;
- г) поточні зобов'язання;
- д) серед зазначених немає правильного варіанта відповіді.

2. При аналізі фінансової стійкості 3-факторна модель типу фінансової стійкості має вигляд $S [1; 1; 1]$. Такий тип фінансової стійкості називається:

- а) абсолютна;
- б) нормальна;
- в) недостатня;
- г) кризова;
- д) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

3. При аналізі фінансової стійкості 3-факторна модель типу фінансової стійкості має вигляд $S [1; 0; 1]$. Такий тип фінансової стійкості називається:

- а) абсолютна;
- б) нормальна;
- в) недостатня;
- г) кризова;
- д) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

4. При аналізі фінансової стійкості 3-факторна модель типу фінансової стійкості має вигляд $S [0; 0; 1]$. Такий тип фінансової стійкості називається:

- а) абсолютна;
- б) нормальна;
- в) недостатня;
- г) кризова;
- д) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

5. При аналізі фінансової стійкості 3-факторна модель типу фінансової стійкості має вигляд $S [0; 0; 0]$. Такий тип фінансової стійкості називається:

- а) абсолютна;
- б) нормальна;
- в) недостатня;
- г) кризова;
- д) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

6. Дані: власний капітал підприємства складає 15,4 тис. грн, необоротні активи підприємства складають 9,1 тис. грн, оборотні активи – 72,3 тис. грн, зокрема обсяг запасів – 22,7 тис. грн, обсяг грошових коштів і їх еквівалентів – 2,8 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 6,9 тис. грн. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами рівний:

- а) 0,09;
- б) 0,41;
- в) 0,44;
- г) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

7. Дані: власний капітал підприємства складає 15,4 тис. грн, необоротні активи підприємства складають 9,1 тис. грн, оборотні активи – 72,3 тис. грн, зокрема обсяг запасів – 22,7 тис. грн, обсяг грошових коштів і їх еквівалентів – 2,8 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 6,9 тис. грн. Коефіцієнт імобілізації власних оборотних коштів рівний:

- а) 0,09;
- б) 0,41;
- в) 0,44;
- г) серед зазначених немає правильного варіанта відповіді.

8. Дані: власний капітал підприємства складає 15,4 тис. грн, необоротні активи підприємства складають 9,1 тис. грн, оборотні активи – 72,3 тис. грн, зокрема обсяг запасів – 22,7 тис. грн, обсяг грошових коштів і їх еквівалентів – 2,8 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 6,9 тис. грн. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів рівний:

- а) 0,09;
- б) 0,41;
- в) 0,44;
- г) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

9. Визначення 3-факторного показника типу фінансової стійкості передбачає порівняння:

а) загальної величини запасів і витрат підприємства з джерелами їх формування;

- б) загальної величини запасів підприємства з його витратами;
- в) загальної величини короткострокової і довгострокової заборгованості підприємства;
- г) показників наявності джерел формування запасів з відповідними їм показниками рівня забезпеченості запасів і витрат джерелами формування.

10. До мобільних фінансових активів відносять:

- а) грошові кошти;
- б) поточні фінансові вкладення;
- в) правильна відповідь серед наведеного відсутня;
- г) правильна відповідь – варіанти а) і б).

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Инфра-М, 2008. 222 с.

Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф Аналіз господарської діяльності: теорія,

методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопець О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмеленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарев П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів, зокрема їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Одним із найважливіших компонентів (ознак) фінансової стійкості більшість авторів вважають платоспроможність підприємства, тобто можливість його розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

У практиці оцінки фінансової стійкості існує два загальноприйнятих підходи: перший ґрунтується на абсолютній, а другий – на відносній оцінці фінансової стійкості. Розглянемо послідовно кожен з них.

Для абсолютної оцінки фінансової стійкості підприємства визначають надлишок або недостатність коштів для формування запасів і витрат як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів.

При аналізі фінансового стану підприємства більшість авторів вважають необхідним визначення запасу його фінансової стійкості (зони беззбитковості). З цією метою витрати підприємства залежно від обсягу виробництва і реалізації продукції слід попередньо поділити на змінні та постійні, визначити суму маржинального доходу і його частку у виручці від реалізації продукції, після чого розрахувати беззбитковий обсяг продаж (поріг рентабельності), тобто суму виручки, яка потрібна для покриття постійних витрат підприємства. Рентабельність за такої величини виручки буде дорівнювати нулю.

Поріг рентабельності (ПР) – це відношення суми постійних витрат у складі собівартості реалізованої продукції до частки маржинального доходу у виручці.

Фінансова стійкість згідно з цією методикою характеризується:

- співвідношенням власних і залучених коштів;
- темпами накопичення власних джерел;
- співвідношенням довгострокових і короткострокових зобов'язань;
- забезпеченням матеріальних оборотних коштів власними джерелами (взаємозв'язок активів і пасивів).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема 9. Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства

План

1. Аналіз оборотності коштів підприємства.
2. Аналіз «концепції зростання» підприємства.
3. Аналіз фондового позиціонування підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність поняття «ділова активність».
2. Оптимальне співвідношення яких показників описує «золоте правило» економіки підприємства?
3. Які показники характеризують ділову активність підприємства?
4. Чим відрізняється реалізована продукція від товарної продукції?
5. Які показники характеризують ефективність використання робочої сили?
6. Яким чином проводиться факторний аналіз зміни обсягу виготовленої продукції під впливом змін трудових факторів?
7. Які показники характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів?
8. Які показники характеризують оборотність активу та його окремих статей (груп)?
9. У чому полягає особливість розрахунку коефіцієнтів оборотності матеріальних ресурсів, кредиторської заборгованості?
10. Розкрийте сутність операційного і фінансового циклів.
11. За якими методами розраховується економія (перевитрати) оборотних активів?
12. Чому собівартість продукції визначає ділову активність підприємства?
13. Охарактеризуйте поняття «інвестиційна привабливість підприємства».
14. За допомогою яких коефіцієнтів оцінюється рівень інвестиційної привабливості підприємства?
15. Як використовується «концепція зростання»? Що саме вона оцінює?

Практичне завдання

Проведіть оцінку фінансової стійкості підприємства ПАТ «Турбогаз» за запропонованими даними та результати розрахунків занесіть у таблицю 20.

Таблиця 18 – Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2108	2182
первісна вартість	1001	5961	6727
накопичена амортизація	1002	3853	4545
Незавершені капітальні інвестиції	1005		428
Основні засоби:	1010	7895	6571
первісна вартість	1011	33644	32742
знос	1012	25749	26171
Інвестиційна нерухомість:	1015	196	4244
первісна вартість	1016	1229	
знос	1017	1033	
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	7152	7152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045	21	22
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	17372	20599
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73192	84035
Виробничі запаси	1101	16124	18108

Продовження табл. 18

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Незавершене виробництво	1102	31519	40387
Готова продукція	1103	25549	25540
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховання	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3679	2868
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17906	20037
з бюджетом	1135	4877	4440
у тому числі з податку на прибуток	1136	4877	4439
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145	108389	116934
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1472	1492
Поточні фінансові інвестиції	1160	7971	7967
Гроші та їх еквіваленти	1165	12636	22565
Готівка	1166		
Рахунки в банках	1167	12636	22565
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах, у тому числі в:	1180		
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	1567	3585
Усього за розділом II	1195	231689	263923
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	249061	284522

Таблиця 19 – Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2017 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	37130	10180
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(23935)	(4020)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	13195	6160
Валовий: збиток	2095	( )	( )
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	21852	41158
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		

Продовження табл. 19

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Адміністративні витрати	2130	(9398)	(9609)
Витрати на збут	2150	(5823)	(9584)
Інші операційні витрати	2180	(12974)	(25452)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	6852	2673
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	( )	( )
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(3408)	(2174)
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	(31)	(238)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3413	261
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	( )	( )
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-436	-125
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2977	136
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	( )	( )

Таблиця 20 – Аналіз ділової активності

№ з\п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення +/-
1	Коефіцієнт загальної оборотності капіталу			
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів			
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
4	Коефіцієнт оборотності ТМЗ			
5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
6	Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості			
7	Тривалість обороту оборотних активів			
8	Тривалість обороту дебіторської заборгованості			
9	Тривалість обороту кредиторської заборгованості			
10	Тривалість обороту ТМЗ			
11	Фондовіддача основних засобів			
12	Тривалість операційного циклу			
13	Тривалість фінансового циклу			

Тестові питання

1. *Зіставлення результатів діяльності підприємства з результатами підприємств, споріднених за додатком капіталу і порівняння за масштабами, проводять при:*

- а) якісному аналізу ділової активності;*
- б) кількісному аналізу ділової активності;*
- в) вивченні «концепції зростання»;*
- г) усі наведені варіанти відповідей правильні.*

2. *При здійсненні кількісної оцінки рівня ділової актив-*

ності аналіз не проводиться за такими напрямками:

- а) аналіз оборотності;
- б) аналіз ліквідності;
- в) вивчення «концепції зростання» підприємства;
- г) вивчення фондового позиціонування підприємства;
- д) аналіз інвестиційної привабливості підприємства.

Дані: чиста виручка від реалізації підприємства рівна 105,7 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції складає 74,3 тис. грн. Сума власного капіталу на початок періоду – 12,8 тис. грн, на кінець – 13,4 тис. грн. Кредиторська заборгованість постачальникам на початок періоду – 17,6 тис. грн, на кінець періоду – 17,9 тис. грн. Вартість основних фондів на початок періоду – 21,7 тис. грн, на кінець – 21,9 тис. грн. Вартість поточних активів на початок періоду – 59,8 тис. грн, на кінець – 60,9 тис. грн, зокрема запасів – 24,9 і 25,1 тис. грн на початок і кінець періоду відповідно, з яких готова продукція займає 8,2 і 9,0 тис. грн, грошові кошти і їх еквіваленти – 0,2 і 0,5 тис. грн. Чиста дебіторська заборгованість покупців на початок періоду склала 1,7 тис. грн, на кінець – 2,1 тис. грн. Загальна вартість активів підприємства складає на початок періоду 85,4 тис. грн, на кінець – 86,2 тис. грн.

3. *За цими даними, які є вихідними для вирішення поданих нижче питань, визначте, чому дорівнює коефіцієнт оборотності авансованого капіталу:*

- а) 8,07;
- б) 4,85;
- в) 1,23;
- г) 12,29;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

4. *Коефіцієнт оборотності власного капіталу рівний:*

- а) 8,07;
- б) 4,85;
- в) 1,23;
- г) 12,29;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

5. *Коефіцієнт оборотності основних засобів рівний:*

- а) 8,07;
- б) 4,85;
- в) 1,23;
- г) 12,29;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

6. *Коефіцієнт оборотності поточних активів рівний:*

- а) 8,07;
- б) 4,85;
- в) 1,23;
- г) 1,75;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

7. *Коефіцієнт оборотності готової продукції рівний:*

- а) 8,07;
- б) 4,85;
- в) 1,23;
- г) 12,29.
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

8. *Тривалість одного обороту запасів рівна:*

- а) 121,13;
- б) 1,7;
- в) 6,47;
- г) 86,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

9. *Тривалість одного обороту грошових коштів рівна:*

- а) 121,13;
- б) 1,7;
- в) 6,47;
- г) 86,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

10. *Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості рівна:*

- а) 121,13;
- б) 1,7;

- в) 6,47;
- г) 86,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

11. *Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості рівна:*

- а) 121,13;
- б) 1,7;
- в) 6,47;
- г) 86,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

12. *Тривалість операційного циклу рівна:*

- а) 0,0;
- б) 127,60;
- в) 41,60;
- г) 100,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

13. *Тривалість фінансового циклу рівна:*

- а) 0,0;
- б) 127,60;
- в) 41,60;
- г) 100,0;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

14. *Оптимальне співвідношення між темпами зростання основних показників для ідеально функціонуючого підприємства може бути представлено системою співвідношень:*

- а) $ТПСК < ТЧП > ТР < Т_A > 100\%$;
- б) $ТПСК > ТЧП > ТР > Т_A > 100\%$;
- в) $ТПСК > ТЧП < ТР < Т_A > 100\%$;
- г) $ТПСК < ТЧП < ТР < Т_A < 100\%$.

15. *Ділова активність підприємства характеризує:*

- а) ефективність управління запасами;
- б) ефективність управління дебіторською заборгованістю;
- в) ефективність управління кредиторською заборгованістю;

- г) тривалість операційного та фінансового циклів;
- д) усі наведені варіанти відповідей є правильними.

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Инфра-М, 2008. 222 с.

Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Измайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопєць О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмеленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. ди-

сципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарев П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність. Таким чином, ділова активність може характеризуватися динамікою показників ефективності виробничо-господарської діяльності загалом. Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства.

«Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

Це співвідношення можна відобразити формулою, яку прийнято називати «концепцією росту». Саме вона дозволяє порівняти темпи росту прибутків, активів, обсягу реалізації, авансованого капіталу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12

Т е м а 10. Аналіз грошових потоків підприємства

План

1. Економічна сутність грошових потоків підприємства.
2. Класифікація грошових потоків.
3. Напрями та методи оптимізації грошових потоків пі-

дприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття «грошовий потік».
2. За якими критеріями і як класифікують грошові потоки підприємства? Яка класифікація є найбільш поширеною у фінансовому аналізі?
3. Як оцінюють грошові потоки?
4. Які форми звітності і для яких цілей використовують у процесі аналізу грошових потоків підприємства?
5. Охарактеризуйте основні джерела формування вхідного грошового потоку підприємства.
6. Назвіть основні джерела формування вихідного грошового потоку підприємства.
7. Яким чином розраховують чисті грошові потоки за видами діяльності і сукупний за прямим методом?
8. Назвіть послідовність розрахунку чистих грошових потоків за видами діяльності і сукупного грошового потоку за непрямым методом.
9. Переваги і недоліки кожного з методів оцінки грошових потоків.
10. Які показники характеризують ефективність використання грошових коштів?
11. Які показники характеризують синхронність надходження і витрачання грошових коштів?

Практичне завдання

Проведіть оцінку та визначте ефективність організації грошових потоків підприємства ПАТ «Турбогаз» за запропонованими даними.

Таблиця 21 – Звіт про рух грошових коштів

(за прямим методом) за 2017 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	42919	43606
Повернення податків і зборів	3005	32	412
у тому числі податку на додану вартість	3006		412
Цільового фінансування	3010		
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	26189	7929
Надходження від повернення авансів	3020	5725	750
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	128	1436
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035		
Надходження від операційної оренди	3040	471	259
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		
Надходження від страхових премій	3050		
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		
Інші надходження	3095	1603	865
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(9442)	(49052)
Праці	3105	(11895)	(12454)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(3154)	(3365)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(3326)	(3875)

Продовження табл. 21

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	( )	( )
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	( )	(65)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3326)	(3810)
Витрачання на оплату авансів	3135	(32550)	(23344)
Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	(5870)	(7594)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	( )	( )
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	( )	( )
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	( )	( )
Інші витрачання	3190	(7140)	(7945)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	3690	-52372
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205	10	349
Надходження від отриманих: відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Надходження від погашення позик	3230	270	15652
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	( )	( )
необоротних активів	3260	(62)	(1091)
Виплати за деривативами	3270	( )	( )

Продовження табл. 21

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Витрачання на надання позик	3275	(2246)	(23576)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	( )	( )
Інші платежі	3290	( )	( )
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2028	-8666
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Находження від: Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305	30084	17768
Находження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		
Інші надходження	3340		
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	( )	( )
Погашення позик	3350	17768	
Сплату дивідендів	3355	( )	( )
Витрачання на сплату відсотків	3360	(3274)	(2004)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	( )	( )
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	( )	( )
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	( )	( )
Інші платежі	3390	(701)	(625)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	8341	15139
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	10003	-45899
Залишок коштів на початок року	3405	12636	52350
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-74	6185
Залишок коштів на кінець року	3415	22565	12636

Тестові питання

1. Грошові кошти підприємства – це:
а) амортизаційні відрахування і прибуток;
б) кошти, які перебувають на усіх рахунках та у касі підприємства;
в) фонд оплати праці;
г) резервний та страховий фонди;
д) серед зазначених немає правильної відповіді.

2. Платіжний документ, за яким банк дає розпорядження іншому банку за рахунок спеціально заброньованих коштів сплатити товарно-транспортні документи за відвантаженим товаром, – це:

- а) акцепт;
- б) чек;
- в) платіжне доручення;
- г) акредитив;
- д) серед наведених немає правильної відповіді.

3. Банк відмовляє підприємству у відкритті поточного рахунку у разі:

- а) якщо підприємство не має печатки;
- б) якщо підприємство не подало баланс до управління статистики;
- в) якщо підприємство не зареєструвало статут;
- г) якщо у підприємства погана репутація;
- д) серед наданих немає правильної відповіді.

4. Грошовий потік – це:

- а) надходження грошових коштів від замовників;
- б) надходження і витрачання грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства;
- в) надходження і витрачання грошових коштів у процесі здійснення операційної діяльності підприємства.

5. Залежно від напрямку руху грошового потоку виділя-

ють потоки:

- а) негативний та позитивний;
- б) чистий і валовий;
- в) вихідний, вхідний та сальдовий грошові;
- г) цільовий та звичайний.

6. *Регулярний грошовий потік із рівними часовими інте-*
рвалами має назву:

- а) рівномірний грошовий потік;
- б) дискретний грошовий потік;
- в) анuitет;
- г) результативний грошовий потік.

7. *Коефіцієнт ліквідності грошового потоку – це:*

- а) різниця між позитивним і негативним грошовими по-
токами;
- б) відношення чистого грошового потоку до валового
потоку;
- в) відношення чистого грошового потоку до негативно-
го грошового потоку.

8. *Грошовий потік, що характеризує різницю між по-*
зитивним і негативним грошовими потоками, має назву:

- а) дефіцитний грошовий потік;
- б) чистий грошовий потік;
- в) анuitет;
- г) результативний грошовий потік.

9. *Планом обороту наявних грошей, в якому відобра-*
жають надходження й витрачання готівки, є:

- а) баланс доходів и витрат;
- б) кредитний план;
- в) платіжний календар;
- г) касовий план;
- д) серед наданих немає правильної відповіді.

10. *Грошовий оборот – це:*

- а) формування й розподіл грошових фондів;
- б) розподіл виручки від реалізації продукції;
- в) виявлення сутності грошей у часі;
- г) виробництво та реалізація продукції;
- д) серед перерахованих немає правильної відповіді.

11. Безготівкові розрахунки – це:

- а) розрахунки, які здійснюються готівкою;
- б) розрахунки за бартером;
- в) розрахунки за допомогою чеків;
- г) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунок банку;
- д) серед наведених немає правильної відповіді.

12. Зовнішніми факторами, які впливають на величину грошових надходжень підприємств, є:

- а) обсяги виробництва;
- б) умови та порядок банківського кредитування;
- в) склад і структура витрат підприємства;
- г) система оподаткування підприємств;
- д) серед зазначених правильної відповіді немає.

13. Грошові надходження підприємства – це:

- а) дохід від товарообмінних операцій підприємства;
- б) грошові кошти, які після первинного розподілу надходять до централізованих фондів;
- в) кошти, які надходять у касу та на поточні й інші банківські рахунки підприємств;
- г) податковий кредит, який виникає у результаті придбання сировини;
- д) серед наданих правильної відповіді немає.

14. Зовнішніми джерелами формування грошових потоків є:

- а) чистий прибуток підприємства;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) банківські кредити;

- г) виручка від реалізації продукції;
- д) серед наведених правильної відповіді немає.

15. Штрафи впливають на формування чистого прибутку підприємств, їх фінансових ресурсів:

- а) безпосередньо;
- б) опосередковано;
- в) зовсім не впливають.

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Инфра-М, 2008. 222 с.

Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студен-

тів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопечь О. А. Финансовый анализ: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмеленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарев П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Финансовый анализ: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства.

Основне завдання аналізу грошових потоків полягає у з'ясуванні причин нестачі (надлишку) грошових коштів, визначенні джерел їх надходжень і напрямів використання за трьома видами діяльності: операційною, інвестиційною, фінансовою.

Грошові потоки – це надходження і вибуття грошових коштів у результаті фінансово-господарської діяльності підприємства. Вхідні грошові кошти називають позитивним грошовим потоком або припливом грошових коштів. Вихідні – негативним грошовим потоком або відтоком грошових коштів. Різниця між позитивним і негативним грошовими потоками називається чистим потоком грошових коштів, який може бути позитивним у разі перевищення припливу грошових коштів над відтоком і негативним, коли негативні потоки перевищують позитивні.

Залежно від виду діяльності розрізняють грошові потоки з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Операційною (поточною) діяльністю організації вважається така, яка має одержання прибутку за основну мету або не має такої мети у відповідності з предметом і цілями діяльності. Отже, потоки грошових коштів від операційної діяльності, головним чином, виникають з основної, що приносить дохід, діяльності організації і є результатом операцій та подій, що входять у визначення чистого прибутку (збитків).

Основні потоки грошових коштів:

- 1) грошові надходження від продажу товарів і послуг;
- 2) грошові платежі службовцям;
- 3) грошові платежі постачальникам за товари та послуги;
- 4) грошові надходження і платежі страхової компанії як страхові премії та позови;
- 5) грошові надходження від оренди, комісійні та інша виручка;
- 6) грошові надходження і платежі за контрактами, укладені для комерційних і торговельних цілей;
- 7) грошові виплати або компенсації податку на прибуток, якщо вони не погоджуються з фінансовою та інвестиційною діяльністю.

Інвестиційною діяльністю вважається діяльність компанії, пов'язана з капітальними вкладеннями у зв'язку з придбанням основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, а також їх продажем; зі здійсненням довгострокових фінансових вкладень в інші підприємства, продажем цінних паперів, інших фінансових вкладень тощо.

Таким чином, інвестиційна діяльність – це придбання і реалізація довгострокових активів і фінансових вкладень, що не відносяться до еквівалентів грошових коштів.

Основні потоки грошових коштів:

- 1) для придбання основних засобів і нематеріальних активів;
- 2) від продажу основних засобів та нематеріальних активів;
- 3) грошові надходження від відшкодування авансів і кредитів;
- 4) авансові платежі і кредити;

5) грошові платежі для придбання пайових, боргових інструментів, а також часток у спільних підприємствах;

6) грошові надходження для придбання пайових, боргових інструментів, а також часток у спільних підприємствах;

7) грошові надходження від термінових контрактів, крім випадків, коли такі контракти укладаються і для комерційних цілей;

8) грошові платежі від термінових контрактів, крім випадків, коли такі контракти укладаються і для комерційних цілей.

Фінансовою діяльністю компанії вважається така, що пов'язана зі здійсненням короткострокових фінансових вкладень, випуском акцій та інших цінних паперів, залученням і погашенням позик тощо. Вона веде до змін у розмірах і структурі власного і позикового капіталів (за винятком поточної кредиторської заборгованості).

Основні потоки надходження грошових коштів:

1) грошові надходження від емісії акцій;

2) грошові надходження від випуску незабезпечених акцій, позик, векселів, забезпечених акцій і довгострокових кредитів;

3) грошові виплати власникам для придбання або погашення акцій компанії;

4) платежі орендаря для зменшення заборгованості за фінансовою орендою;

5) грошові погашення кредитних сум.

Відповідно до МСФЗ № 7 «Звіт про рух грошових коштів» організація повинна надавати дані про рух грошових коштів від операційної діяльності прямим або непрямим методами. Грошові надходження або платежі від інвестиційної та фінансової діяльності подаються окремо.

Дані про рух грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності можуть представлятися за нетто-методом.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13

Тема 11. Аналіз економічної ефективності діяльності підприємства

План

1. Роль і значення аналізу динаміки фінансових результатів діяльності функціонування підприємства.
2. Проведення факторного аналізу прибутку.
3. Дослідження рівня та динаміки рентабельності підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття «прибуток».
2. Які види прибутку Ви знаєте?
3. Які види прибутку відображені у фінансовій звітності підприємства?
4. Які фактори впливають на отримання прибутку підприємством?
5. Яким чином система оподаткування впливає на обсяг прибутку підприємства?
6. Які показники вимірюють економічну ефективність діяльності підприємства?
7. Які фактори впливають на рівень рентабельності підприємства?
8. Охарактеризуйте методи управління прибутком підприємства.
9. Які методи управління витратами найбільш доцільно застосовувати у сучасних економічних умовах в Україні?
10. Назвіть показники, що характеризують ефективність використання капіталу підприємства.

Практичні завдання

1. Складіть аналітичний звіт про фінансові результати діяльності підприємства ПАТ «Гурбогаз» за даними форми 2 (звіт про фінансові результати даного підприємства наведений у темі 9 практичного заняття 11).

Таблиця 22 – Аналітичний звіт про фінансові результати

Стаття	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
			абсолютне, +/-	відносне, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)				
Валовий:				
Прибуток				
Збиток				
Інші операційні доходи				
Адміністративні витрати				
Витрати на збут				
Інші операційні витрати				
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток				
Збиток				
Дохід від участі в капіталі				
Інші фінансові доходи				
Інші доходи				
Фінансові витрати				
Втрати від участі в капіталі				
Інші витрати				
Фінансовий результат до оподаткування:				
Прибуток				
Збиток				

Продовження табл. 22

Стаття	За попередній період	За звітний період	Відхилення	
			абсолютне, +/-	відносне, %
Витрати (дохід) з податку на прибуток				
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування				
Чистий фінансовий результат				
Прибуток				
Збиток				

2. Ті самі вихідні дані необхідно використати і для оцінки структури доходів та витрат.

Таблиця 23 – Оцінка структури доходів та витрат

Стаття	За попередній період	Питома вага, %	За звітний період	Питома вага, %	Відхилення пунктів структури
ДОХОДИ					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Інші операційні доходи					
Дохід від участі в капіталі					
Інші фінансові доходи					
Інші доходи					
РАЗОМ ДОХОДИ		100		100	
ВИТРАТИ					
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)					
Адміністративні витрати					
Витрати на збут					
Інші операційні витрати					

Продовження табл. 23

Стаття	За попередній період	Питома вага, %	За звітний період	Питома вага, %	Відхилення пунктів структури
Фінансові витрати					
Втрати від участі в капіталі					
Інші витрати					
Витрати з податку на прибуток					
РАЗОМ ВИТРАТИ		100		100	

3. На основі даних фінансової звітності підприємства ПАТ «Турбогаз», наведених вище, проведіть аналіз економічної ефективності діяльності підприємства.

Таблиця 24 – Аналіз рентабельності, %

№ з/п	Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне відхилення, +/-
1	Рентабельність активів			
2	Рентабельність власного капіталу			
3	Рентабельність продажу			
4	Рентабельність продукції			
5	Рентабельність основних засобів			

Тестові питання

1. Абсолютний показник, що характеризує результат діяльності підприємства, – це:

- а) економічна ефективність;
- б) економічний ефект;
- в) прибуток;
- г) дохід;
- д) усі надані відповіді правильні.

2. Відносний показник, який порівнює одержаний ефект з ресурсами і витратами, здійсненими для його досягнення, – це:

- а) економічна ефективність;
- б) економічний ефект;
- в) прибуток;
- г) дохід;
- д) усі надані відповіді правильні.

3. Операції, які пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції, що є метою створення підприємства, і забезпечують основну частку його доходу, належать до:

- а) основної діяльності підприємства;
- б) фінансової діяльності підприємства;
- в) надзвичайної діяльності підприємства;
- г) операцій з капіталом;
- д) серед наданих відповідей немає правильного варіанта.

4. Фінансовим результатом основної діяльності є:

- а) чистий прибуток;
- б) прибуток оподаткування;
- в) виручка від реалізації;
- г) валовий прибуток;
- д) серед наданих відповідей немає правильного варіанта.

5. Чистий прибуток підприємства у звітному періоді склав 12,7 тис. грн. Загальний обсяг його капіталу складає 52,8 тис. грн, зокрема власний капітал – 21,6 тис. грн, довгострокові позикові засоби – 8,4 тис. грн. Прибутковість капіталу дорівнюватиме:

- а) 0,24;
- б) 0,59;
- в) 0,42;
- г) 0,64;
- д) серед зазначеного немає правильного варіанта відповіді.

6. Чистий прибуток підприємства у звітному періоді склав 12,7 тис. грн. Загальний обсяг його капіталу складає 52,8 тис. грн, зокрема власний капітал – 21,6 тис. грн, довгостро-

кові позикові засоби – 8,4 тис. грн. Прибутковість власного капіталу дорівнюватиме:

- а) 0,24;
- б) 0,59;
- в) 0,42;
- г) 0,64;
- д) серед наведених немає правильного варіанта відповіді.

7. Чистий прибуток підприємства у звітному періоді склав 12,7 тис. грн. Загальний обсяг його капіталу складає 52,8 тис. грн, зокрема власний капітал – 21,6 тис. грн, довгострокові позикові засоби – 8,4 тис. грн. Прибутковість перманентного капіталу дорівнюватиме:

- а) 0,24;
- б) 0,59;
- в) 0,42;
- г) 0,64;
- д) серед наданих немає правильного варіанта відповіді.

8. При розрахунку рентабельності продукції визначають значення відношення:

- а) валового прибутку до чистої виручки від реалізації продукції;
- б) чистого прибутку до загальних витрат підприємства;
- в) валового прибутку до собівартості реалізованої продукції;
- г) розрахувати рентабельність продукції можна будь-яким з наведених вище способів;
- д) серед наданих відповідей немає правильного варіанта.

9. При розрахунку рентабельності підприємства визначають значення відношення:

- а) валового прибутку до чистої виручки від реалізації продукції;
- б) чистого прибутку до загальних витрат підприємства;
- в) валового прибутку до собівартості реалізованої продукції;

- г) розрахувати рентабельність підприємства можна будь-яким з наведених вище способів;
д) серед наданих відповідей немає правильного варіанта.

10. *Усі показники рентабельності повинні мати позитивне значення:*

- а) так;
б) ні;
в) повинні мати позитивну динаміку;
г) повинні мати позитивне значення, але можуть мати негативну динаміку.

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Инфра-М, 2008. 222 с.

Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопець О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмеленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарев П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Економічна ефективність – це досягнення найвищих результатів за оптимальних витрат живої та уречевленої праці.

У західній економічній літературі набуло поширення поняття «парето-ефективність» (від імені італійського економіста В. Парето), згідно з яким економічна ефективність національної економіки – це такий її стан, за якого неможливо збільшити ступінь задоволення потреб хоча б однієї людини, якщо при цьому не погіршується становище інших членів суспільства.

Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Вона розкриває характер причинно-наслідкових зв'язків виробництва, показує не сам результат, а те, якою ціною він був досягнутий, тому найчастіше характеризується відносними показниками, що розраховуються на основі двох груп характеристик (параметрів) – результату і витрат.

Економічна ефективність – це вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем

(підприємств, територій, національної економіки).

Головною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а у деяких випадках і самих цілей (зокрема одержання прибутку).

Однією з основних вимог господарювання в умовах ринкової економіки є беззбитковість господарської та іншої діяльності підприємства, відшкодування витрат власними доходами та забезпечення у певних розмірах рентабельності функціонування капіталу.

Ефективність є складною категорією, яка складається в організації (у галузі тощо) під впливом безлічі внутрішніх і зовнішніх чинників: економічних, правових, соціальних та ін. Ця обставина і той факт, що ефективність представлена в різних видах (ефективність господарської діяльності підприємства, ефективність використання різних ресурсів, ефективність виробництва тощо), є причинами використання для її кількісної оцінки безлічі показників. Їх упорядкованість, розташування, наприклад у порядку узагальнюючих показників ефективності до приватних, утворює певну систему показників.

Основоположним принципом формування системи показників ефективності та вираження її сутності на всіх рівнях управління економікою (країни, галузі, господарюючого суб'єкта) є співвідношення кінцевого результату (доходу, валового внутрішнього продукту, обсягу випуску чи реалізації продукції) і ефекту (прибутку) із застосованими і спожитими ресурсами (у сукупності або за окремими видами).

Співвідношення показників можна обчислювати різними способами. При визначенні показника ефективності як відношення результату у вигляді обсягу випуску (реалізації) продукції або ефекту (прибутку) до ресурсів або витрат необхідно орієнтуватися на його максимізацію. При використанні зворотних показників у вигляді відношення ресурсів або витрат до обсягу випуску (реалізації) продукції або ефекту (прибутку) важливо домагатися їх мінімізації. Практичне застосування системи показників економічної ефективності у галузях передбачає:

- орієнтацію підприємств на інтенсивний шлях розвитку і досягнення більшої ефективності у динаміці;
- виявлення резервів подальшого вдосконалення госпо-

дарської діяльності підприємства на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, сучасних технологій і поліпшення організації виробництва;

- створення дієвого механізму підвищення ефективності. Як узагальнюючі показники ефективності господарської діяльності підприємства необхідно використовувати відношення обсягу реалізованої продукції або ефекту у вигляді прибутку до сукупної величини ресурсів, що включають середньорічну вартість основних і оборотних коштів, або до загальної суми витрат на виробництво або продаж.

Головним показником, що характеризує фінансові результати господарської діяльності торгових організацій, є валовий дохід, прибуток і рентабельність.

Мета аналізу фінансових результатів – виявлення шляхів і можливостей їх зростання, підвищення якості обслуговування споживачів. У процесі аналізу дають оцінку стану валового доходу, прибутку і рентабельності на підприємствах, вивчають їх динаміку і вплив факторів на фінансові результати. Однією з головних задач аналізу є вивчення і мобілізація резервів його зростання, підвищення стимулюючої ролі доходів і прибутку за результатами господарської та іншої діяльності підприємств.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14

Тема 12. Аналіз кредитоспроможності підприємства

Тема 13. Оцінка виробничо-фінансового левериджу

План

1. Сутність кредитування підприємства.
2. Сутність витрат підприємства за користування кредитними ресурсами.
3. Економічна характеристика структури фінансових ресурсів підприємства за джерелами їх формування.
4. Поняття та види левериджу.
5. Особливості оцінки виробничо-фінансового левериджу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність та мета оцінки кредитоспроможності позичальника.
2. Фактори впливу на вибір системи показників для оцінки кредитоспроможності позичальника.
3. Які зовнішні і внутрішні джерела інформації про кредитоспроможність потенційного позичальника використовує банк?
4. Які методи оцінки кредитоспроможності позичальника Ви знаєте?
5. З якою періодичністю здійснюється оцінка кредитоспроможності позичальників?
6. Які показники характеризують ліквідність балансу позичальника?
7. Які існують методи зниження ризику на рівні кредитного портфеля банку?
8. Які показники характеризують фінансовий стан позичальника?
9. Які фінансові показники використовуються для оцінки кредитоспроможності позичальника – юридичної особи?
10. Які показники оцінюють ефективність використання основного та оборотного капіталів позичальника?
11. Які переваги мають методики рейтингової оцінки кредитоспроможності позичальника?
12. Які показники характеризують ділову активність позичальника?
13. У чому полягає сутність аналізу проекту, що кредитується?
14. Вимоги до аналізу грошових потоків позичальника.
15. Особливості оцінки кредитоспроможності позичальника банком.
16. Сутність та перспективи використання кредитного скорингу.
17. Які якісні показники використовуються для оцінки кредитоспроможності фізичної особи?

18. Які якісні показники використовуються для оцінки кредитоспроможності юридичної особи?

19. Які складові експертизи проектів при фінансуванні короткострокових комерційних угод?

20. Охарактеризуйте сутність левериджу та необхідність його розрахунку.

Практичні завдання

1. Оцініть кредитоспроможність двох позичальників, які належать до різних галузей господарської діяльності, на основі даних їх фінансової звітності (студент обирає звітність самостійно). Встановіть доцільність надання банківського кредиту таким позичальникам за рівнем кредитного ризику.

2. Розрахуйте рівень виробничого левериджу для підприємств А і Б, якщо є такі дані:

Таблиця 25 – Дані щодо виробництва продукції

Показник	Підприємство А	Підприємство Б
Ціна одиниці продукції, тис. грн	4,0	3,0
Питомі змінні витрати, тис. грн	1,5	1,2
Умовно-постійні витрати, млн грн	10,0	7,0

Таблиця 26 – Розрахунок даних для визначення рівня виробничого левериджу

Підприємство	Обсяг виробництва, од.	Реалізація, тис. грн	Повні витрати, тис. грн	Валовий дохід, тис. грн
А	40 000			
	44 000			
Б	40 000			
	44 000			

Яке з підприємств ризикованіше з точки зору виробничого ризику і чому?

3. Розрахуйте рівень виробничо-фінансового левєриджу виходячи з даних:

- Ціна одиниці продукції (тис. грн) – 3,0.
- Змінні витрати на одиницю продукції (тис. грн) – 1,5.
- Постійні витрати на весь обсяг виробництва (млн грн) – 10,0.

Таблиця 27 – Визначення левєриджу

Показник	Підприємство А	Підприємство Б
Обсяг реалізації, од.	10000	30000
Обсяг реалізації, тис. грн		
сумарні витрати		
валовий дохід		
Сума відсотків по позиках	2000	2000
оподатковуваний прибуток		
Податок (18 %)		
Чистий прибуток		
Рівень фінансового левєриджу		
Рівень операційного левєриджу		
Рівень операційно-фінансового левєриджу		

4. Розрахуйте рівень фінансового левєриджу на підприємствах А і Б на основі запропонованих даних.

Таблиця 28 – Вихідні дані для розрахунку левєриджу

Показник	А	Б
Власний капітал, грн	30 000	20 000
Позиковий капітал, грн	-	10 000
Загальна суми капіталу, грн	30 000	30 000
Річні витрати за користування позиковими засобами		
Відсотки, %	-	15
Сума, грн	-	1500

Таблиця 29 – Вихідні дані для розрахунку левериджу

Показник	А	Б
Валовий дохід, грн	7 000	7 000
Сплачуються відсотки, грн		
Оподатковуваний прибуток, грн		
Податок (18 %), грн		
Чистий прибуток, грн		
Рівень фінансового левериджу, %		

Яке підприємство більш ризиковане з точки зору фінансового ризику і чому?

5. Фірма «Конус» випускає вироби в асортименті. На підставі даних таблиці необхідно розрахувати вартість залучення власного капіталу за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства.

Таблиця 30 – Вихідні дані

Показник	Види виробів	
	А	Б
Кількість виробів, шт.	15	20
Собівартість виробу, грн за од.	5	20
Прибуток, %	14	10
Відрахування у резервний фонд, %	3	
Відрахування у фонд споживання, %	20	
Податок на прибуток, %	18	

Тестові питання

1. *Кредитоспроможність (платоспроможність)* – це:

а) комплекс заходів, прийомів і методів щодо управління кредитним ризиком у невизначених умовах з метою мінімізації збитків банку від кредитних операцій;

б) здатність позичальника повністю та у визначений строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями;

в) здатність позичальника повністю та у визначений строк виконувати взяті на себе зобов'язання перед клієнтом;

- г) сукупність методів для прогнозування ризику і ймовірності його настання з метою мінімізації збитків банку;
- д) усі надані відповіді правильні.

2. До методів оцінки кредитоспроможності позичальника належить метод:

- а) експертних оцінок;
- б) диверсифікації;
- в) фінансового аналізу;
- г) рейтингових оцінок;
- д) усі надані відповіді правильні.

3. До переваг методу коефіцієнтів для оцінки кредитоспроможності позичальника відносять:

- а) порівнянність отриманих результатів;
- б) простоту розрахунків;
- в) різноспрямованість показників;
- г) закорельованість показників;
- д) серед зазначених немає правильної відповіді.

4. Напрямами оцінки кредитоспроможності є аналіз:

- а) кількісних показників позичальника;
- б) кількісних характеристик позичальника;
- в) якісних характеристик позичальника;
- г) тіньової діяльності позичальника;
- д) усі надані відповіді правильні.

5. До аналізу кількісних показників позичальника належить:

- а) ділова активність;
- б) ділова репутація;
- в) наявність забезпечення;
- г) грошові потоки;
- д) усі надані відповіді правильні.

6. Коефіцієнт миттєвої ліквідності характеризує:

- а) як швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені високоліквідними активами;
- б) можливість погашення короткострокових зобов'язань у встановлені строки;
- в) наскільки обсяг короткострокових зобов'язань і розрахунків можна погасити за рахунок усіх ліквідних активів;
- г) як швидко короткострокові зобов'язання можуть бути перетворені у кредити;
- д) усі надані відповіді правильні.

7. До напрямів оцінки кредитоспроможності позичальника – банку належать:

- а) виконання банком зобов'язань у минулому;
- б) наявність щорічного аудиторського висновку;
- в) аналіз якості активів і пасивів;
- г) дотримання економічних нормативів НБУ;
- д) усі надані відповіді правильні.

8. Результатом оцінки кредитоспроможності позичальника за скоринговим методом є:

- а) розраховані диференційовані показники клієнтів;
- б) розрахований інтегральний показник кожного клієнта;
- в) розраховані рейтингові показники клієнтів;
- г) розраховані корельовані показники діяльності клієнта;
- д) усі надані відповіді правильні.

9. До якісних характеристик позичальника – фізичної особи належать:

- а) вік клієнта;
- б) платоспроможність клієнта;
- в) сукупний чистий дохід;
- г) соціальна стабільність клієнта;
- д) усі надані відповіді правильні.

10. *Оптимальне значення коефіцієнта загальної ліквідності позичальника не менше:*

а) 0,2;

б) 0,5;

в) 1;

г) серед наведених немає правильної відповіді.

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: Инфра-М, 2008. 222 с.

Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопєць О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмєленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарєв П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремєт А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Кредитоспроможність – наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту і здатність повернути його. Інакше кажучи – це здатність підприємства у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Кредитоспроможність позичальника визначається показниками, що характеризують його акуратність при розрахунках за раніше отриманими кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі необхідності мобілізувати кошти з різних джерел, забезпечити оперативну трансформацію активів у грошові кошти.

Кредитоспроможність позичальника – це його здатність повністю і вчасно розраховуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями. Кредитоспроможність позичальника на відміну від його платоспроможності не фіксує неплатежі за поточний період чи будь-яку дату, а прогнозує його платоспроможність на найближчу перспективу.

Існує багато методик аналізу фінансового стану клієнта та його надійності щодо вчасного повернення боргу. У практиці американських банків застосовується «правило п'яти сі», у якому критерії відбору клієнтів позначені символами, що починаються з літери «сі»:

- customer's character (характер позичальника) – його репутація, рівень відповідальності, готовність і бажання гасити борг;

- capacity to pay (фінансові можливості);
- capital (капітал, майно);
- collateral (забезпечення);
- current business conditions (загальні економічні умови).

В англійській економічній літературі принципи кредитування визначаються абрєвіатурою CAMPARI, що означає:

- C (character) – характеристика клієнта;
- A (ability) – здатність до погашення позики;
- M (margin) – маржа (дохідність);
- P (purpose) – мета кредиту;
- A (ammount) – розмір позики;
- R (repaument) – умови погашення позики;
- I (insurance) – страхування ризику непогашення позики.

Ці методи оцінювання кредитоспроможності позичальника стали досить популярними завдяки вдалому поєднанню в них аналізу особистих і ділових якостей клієнта.

Та все-таки класичним підходом до оцінки кредитоспроможності позичальника вважається аналіз бухгалтерського балансу підприємства. Однак бухгалтерська звітність – не єдине джерело інформації для цього. Більшість фінансових показників дає лише загальне уявлення про стан клієнта, тому додатково розглядають репутацію позичальника, його кредитну історію та ін.

Процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства з метою збільшення прибутку у фінансовому аналізі називають леверидж. Розрізняють три його види: виробничий, фінансовий і виробничо-фінансовий.

Виробничо-фінансовий леверидж – узагальнюючий показник. Він є добутком виробничого і фінансового левериджу. Цей показник відображає загальний ризик, пов'язаний з можливою нестачею коштів для відшкодування виробничих і фінансових витрат щодо обслуговування зовнішнього боргу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15

Тема 14. Короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства

План

1. Прогнозування: сутність, значення та сучасні методи.
2. Місце прогнозування у системі управління.
3. Планування, його методи та принципи побудови.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність та методи прогнозування тенденцій розвитку ринку, на якому функціонує підприємство.
2. Мета фінансового прогнозування.
3. Прогнозування тенденцій розвитку діяльності підприємства із застосуванням сучасного програмного забезпечення.
4. Зміст, задачі та методи фінансового планування на підприємствах.
5. Нормативний метод планування.
6. Метод коефіцієнтів.
7. Балансовий метод.
8. Побудова моделей, які дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язок між показниками, що характеризують фінансову діяльність підприємства: дескриптивні, предикативні та нормативні моделі.
9. Фінансовий план та порядок його складання.
10. Місце бізнес-планування у системі фінансового планування діяльності підприємства.
11. Складові бізнес-плану.
12. Значення та зміст оперативного фінансового плану.

Практичні завдання

1. Підприємство за квартал одержало дохід від реалізації своєї продукції на суму 35,4 тис. грн. При цьому його витрати склали: змінні – 17,8 тис. грн, постійні – 14,3 тис. грн. Прогноз ситуації на ринку функціонування підприємства орієнтує на можливе зниження попиту споживачів і зменшення обсягу виробництва і доходу на 8,5 %.

Оцініть: прогнозу величину прибутку підприємства; за якого зниження обсягу діяльності (на змінюючи ціни реалізації і структури витрат) підприємство повністю може позбавитися прибутку.

2. При прогнозуванні обсягу виробництва на наступний рік керівництво машинобудівного підприємства експертним методом з'ясовує, які фактори найбільше впливають на прогнозований показник.

З цією метою 17 експертам-спеціалістам підприємства запропонували анкету, одне з питань якої сформульоване так: розташуйте за зменшенням сили впливу на обсяг виробництва надані нижче об'єктивні й суб'єктивні фактори.

Таблиця 31 – Експертне оцінювання факторів впливу

Шифр фактора	Найменування фактора
1	фондоозброєність праці
2	внутрішньозмінні простои
3	податкова система
4	плинність кадрів
5	ціни на сировину

Відповідь: _____
(шифри факторів у послідовності зменшення сили впливу)

У табл. 32 наведено відповіді 17 експертів на поставлене питання.

Узагальніть думку експертів, використовуючи метод ранжування для обробки анкет. Розрахуйте показник узгоджен-ня думки експертів. Зробіть висновок.

Пояснення до табл. 32 (до першого варіанта): перший експерт вважає, що за силою впливу на обсяг виробництва фак-тори розподіляються таким чином: на першому місці (ранг оди-ниця) фактор з шифром 2 (внутрішньозмінні простой) – най-більш впливовий фактор; на другому місці (ранг два) фактор з шифром 3 (податкова система) – менш впливовий, ніж поперед-ній, тощо.

Варіант № 1 практичного завдання розглядається в ау-диторії, варіант № 2 пропонується вирішити як самостійне до-машнє завдання.

Таблиця 32 – Відповіді експертів на питання анкети

Варіант	Шифр фактора, j	Шифр експерта, i																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	1	3	1	3	3	4	4	3	4	2	4	3	4	5	4	1	3	4
	2	1	3	4	4	3	3	1	1	3	2	2	5	1	5	2	4	3
	3	2	2	5	1	2	1	5	2	4	1	5	2	2	1	3	1	2
	4	4	4	1	5	5	5	4	5	5	5	4	1	4	2	4	5	5
	5	5	5	2	2	1	2	2	3	1	3	1	3	3	3	3	2	1
2	1	3	4	4	5	4	4	3	2	4	4	3	4	4	3	4	2	4
	2	4	1	3	1	1	1	4	1	1	1	5	1	1	4	1	4	3
	3	2	3	1	4	2	3	1	4	2	3	1	3	2	1	3	1	5
	4	5	5	5	2	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	3	1
	5	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2	5	2

Тестові питання

1. *Принцип прогнозування, що потребує взаємозв'язку об'єкта прогнозування з прогнозним фоном, називають принципом:*

- а) урахування специфіки об'єкта;
- б) системного підходу;
- в) вивчення об'єкта у динаміці;
- г) вибору альтернативних рішень.

2. *Прогнозом називають:*

- а) науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта у майбутньому;
- б) комплекс заходів для досягнення поставленої мети;
- в) процес одержання перспективних даних;
- г) аналіз статистичних даних про діяльність підприємства у минулому.

3. *Врахування зовнішніх умов функціонування підприємства, тобто його прогнозного фону називають принципом:*

- а) системного підходу;
- б) врахування специфіки об'єкта;
- в) складання альтернатив рішення задач;
- г) динамічності оцінки.

4. *Кілька варіантів стану аналізованого об'єкта у майбутньому розглядаються у:*

- а) плані;
- б) прогнозі;
- в) аналізі;
- г) бухгалтерському обліку.

5. *Залежно від збільшення ступеня визначеності економічні категорії «план», «гіпотеза», «прогноз» слід розставити таким чином:*

- а) прогноз, гіпотеза, план;
- б) гіпотеза, прогноз, план;
- в) план, гіпотеза, прогноз.

6. Постановку точно визначеної мети і формулювання шляхів досягнення мети відбиває:

- а) план;
- б) прогноз;
- в) гіпотеза;
- г) передбачення.

7. Основними напрямками прогнозування виступають:

- а) медичне, функціональне і надзвичайне;
- б) соціальне, демографічне й економічне;
- в) функціональне, географічне і позабюджетне;
- г) системне, аналітичне й індивідуальне.

8. Принцип специфічності об'єкта прогнозування вимагає:

- а) аналізу статистичних даних підприємства за попередній період діяльності;
- б) використання математичних методів;
- в) вивчення особливостей об'єкта;
- г) виявлення типових характеристик об'єкта.

9. У прогнозуванні використовуються:

- а) методи теорії імовірності;
- б) методи теорії прийняття управлінських рішень;
- в) сальдовий метод;
- г) податковий метод.

10. Загальними рисами прогнозування і планування є:

- а) єдина мета й урахування вимог економічних законів;
- б) тимчасові межі й широта охоплення задач;
- в) методи, що використовуються;
- г) корисність і інтервальність.

11. Залежно від масштабу прогнозування прогнози поділяються на:

- а) інтуїтивні, формалізовані й логічні;
- б) планифікаційні, інтервальні й управлінські;
- в) довго- і середньострокові, оперативні;

г) макроекономічні, галузеві, регіональні і прогнози рівня підприємства.

12. *Залежно від часу прогнозування розрізняють прогнози:*

- а) умовний і безумовний;
- б) інтервальний і точечний;
- в) якісний і кількісний;
- г) довго-, середньо- і короткостроковий, оперативний.

13. *Залежно від форми вираження прогнозної величини розрізняють прогнози:*

- а) умовний і безумовний;
- б) інтервальний і точечний;
- в) кількісний і якісний;
- г) коротко- і середньостроковий.

14. *Залежно від способу побудови прогнозу розрізняють прогнози:*

- а) умовний і безумовний;
- б) інтервальний і точечний;
- в) кількісний і якісний;
- г) коротко- і середньостроковий.

15. *Прогноз, що стосується часу здійснення події, називається:*

- а) умовний;
- б) тимчасовий;
- в) нормативний;
- г) пошуковий.

Список рекомендованої літератури

Базецкая А. И., Дяченко В. Л. Финансовый менеджмент: учеб. пособие. Харьков: ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. 186 с.

Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 344 с.

Басовский Л. Е., Лунева А. М., Басовский А. Л. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва: ИНФРА-М, 2008. 222 с.

Билик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.

Бланк И. А. Управление денежными потоками. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.

Гушко С. В., Шайкан А. В., Шайкан Н. П., Гушко О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2011. 174 с.

Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.

Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2015. 326 с.

Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 392 с.

Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.

Кононенко О. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. Харьков: Фактор, 2002. 144 с.

Магопєць О. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. програмою магістра за спец. «Облік і аудит». Кіровоград: КОД, 2010. 278 с.

Петряєва З. Ф., Хмеленко Г. Г. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2009. 236 с.

Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання, 2004. 654 с.

Сухарев П. М., Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Донецьк: ДонДУЕТ, 2002. 299 с.

Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М, 2011. 352 с.

Методичні поради

Прогнозування сьогодні входить практично в усі галузі науки, господарської і політичної діяльності. Основним є економічне прогнозування, тому що розвиток економіки визначає темпи росту інших елементів суспільної системи. Разом з тим економіка є однією з найбільш важливих і складних для прогнозу сфер.

Робота підприємств в умовах ринкових відносин усе частіше потребує науково обгрунтованого прогнозування їхньої діяльності. Пов'язано це насамперед з тим, що процес вироблення й ухвалення рішення містить у собі визначення безлічі альтернативних рішень, їхню оцінку і вибір оптимального рішення. Результати прогнозування при цьому мають сенс немовби «матеріалу для міркування», на основі якого можна істотно підвищити наукову обгрунтованість економічних рішень.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Корпоративний облік та фінансовий аналіз для менеджерів» виставляється у залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Ярослава Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю несуттєвих помилок	90–100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	80–89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	75–79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70–74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60–69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як пере скласти	35–59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	1–34

4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сутність корпоративного обліку.
2. Комплекс завдань корпоративного обліку.
3. Система корпоративного обліку.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ).
5. Еволюція моделей корпоративного управління та їх вплив на розвиток обліку та звітності.
6. Поняття корпоративної звітності.
7. Принципи корпоративної звітності.
8. Користувачі корпоративної звітності.
9. Принципи складання фінансової звітності суб'єктів господарювання в Україні із застосуванням МСФЗ та її використання для цілей фінансового аналізу.
10. Поняття, предмет, принципи та мета фінансового аналізу.
11. Фінансовий аналіз у системі економічного аналізу.
12. Сутність і особливості фінансового аналізу.
13. Класифікація видів фінансового аналізу.
14. Постановка та організація аналітичної роботи на підприємстві під час проведення фінансового аналізу.
15. Призначення та принципи складання фінансової звітності.
16. Баланс підприємства.
17. Звіт про фінансові результати.
18. Характеристика інших форм фінансової звітності.
19. Статистична звітність.
20. Експертні оцінки.
21. Поняття фінансового стану підприємства.
22. Структурний аналіз активів підприємства.
23. Структурний аналіз пасивів підприємства.
24. Фінансовий аналіз підприємства за методом «Дюпон».
25. Експрес-аналіз.
26. Програма деталізованого аналізу фінансового становища підприємства.
27. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

28. Оцінка фінансової незалежності підприємства.
29. Аналіз майнового стану підприємства.
30. Сутність амортизації.
31. Визначення фінансової стійкості підприємства.
32. Аналіз власних обігових коштів.
33. Розрахунок та аналіз робочого капіталу підприємства.
34. Типи фінансової стійкості.
35. Розрахунок 3-факторної моделі фінансової стійкості підприємства.
36. Поняття ліквідності.
37. Класифікація активів за ознакою ліквідності і пасивів за ознакою терміновості погашення.
38. Баланс ліквідності.
39. Узагальнюючий показник ліквідності балансу.
40. Аналіз власних оборотних коштів та робочого капіталу підприємства.
41. Платоспроможність підприємства.
42. Економічна сутність і класифікація грошових потоків підприємства.
43. Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування господарського процесу.
44. Класифікація грошових потоків за видами господарської діяльності.
45. Класифікація грошових потоків за напрямками руху грошових коштів.
46. Класифікація грошових потоків за варіативністю напрямків руху грошових коштів.
47. Класифікація грошових потоків за методом обчислення обсягу грошового потоку.
48. Класифікація грошових потоків за характером грошового потоку щодо підприємства.
49. Класифікація грошових потоків за рівнем достатності обсягу грошового потоку.
50. Інші класифікації грошових потоків підприємства.
51. Сутність та завдання управління грошовими потоками.
52. Політика управління грошовими потоками підприємства.

53. Напрями та методи оптимізації грошових потоків підприємства.
54. Сутність кредитоспроможності підприємства.
55. Методи визначення кредитоспроможності підприємства.
56. Поняття кредиторів та кредиторської заборгованості.
57. Розрахунок коефіцієнтів фінансової незалежності підприємства.
58. Сутність капіталу підприємства і принципи його формування.
59. Особливості формування власного капіталу підприємства.
60. Аналіз власного капіталу підприємства.
61. Управління власним капіталом.
62. Особливості формування позикового капіталу підприємства.
63. Аналіз позикового капіталу підприємства.
64. Управління позиковим капіталом.
65. Методи оптимізації структури капіталу підприємства.
66. Види левериджу на підприємстві.
67. Особливості розрахунку фінансового левериджу.
68. Особливості розрахунку виробничого левериджу.
69. Особливості розрахунку виробничо-фінансового левериджу.
70. Оптимізаційні задачі як метод розрахунку ефекту левериджу.
71. Аналіз оборотності коштів підприємства.
72. Розрахунок коефіцієнтів оборотності.
73. Розрахунок показників оборотності.
74. Взаємозв'язок динаміки значень коефіцієнтів та показників оборотності.
75. Аналіз «концепції росту» підприємства.
76. Розрахунок темпів зростання авансованого капіталу.
77. Розрахунок темпів зростання чистого прибутку.
78. Розрахунок темпів зростання власного капіталу.
79. Розрахунок темпів зростання обсягів реалізації.
80. Аналіз фондового позиціонування підприємства.

ЗМІСТ

1. Загальні поради.....	3
2. Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи.....	4
3. Критерії оцінювання рівня підготовки студентів.....	132
4. Питання до заліку.....	133

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОРПОРАТИВНИЙ ОБЛІК
ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ
ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ»**

для студентів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Бізнес-адміністрування»
денної форми навчання

У к л а д а ч **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна

Відповідальна за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*